

ג. הגהות מרדכי שם [נמ] מו ר"ס פ. [ח]:
 ק. נמוקי יוסף ר"ש פרק כ" דבבא זבחה [ו] [ח] דבס רבינו יונה [עלוה דרבינו יונה שם י"ט, ה' ד"ה מן הפס; רבינו ירחם ונבי י"ג ר"ש פ"ט; כ' כל בו סימן לא לה; ה' ד"ה שבת י"ט, ה' ד"ה גרסי, לדעת ר"י שם ג' כ' ד"ה על גמון];
 ה. הר"ן פרק ג' דשבת [ש], ה' ד"ה מן רבנן [מביל] דבס הרשב"א [שם מ. כ' ד"ה ומביל];

כח טוב דהחמיר. ואין לטול הקדירה מהסירה ולימנו על גבי המנור שאינו גרוף וקטום סמוך לחשיכה. ועיין סעיף ג' [פ"ק לא]:
 כב אפילו סמוך דחשיכה. אפילו נלטנן לגמרי, דאם לא כן אפילו בשבת שרי, כמו שכתוב סימן ש"ח סעיף ט"ו [נהגה];
 ה' ישנה. אבל חדשה אסור, דמלגנה. ואף שהר"ב ז"ל פסק להקל בסוף סימן תק"ב, היינו כשיש בה חשיל, אבל בריקנית אפשר לדודה לאסור: [ד"א על פי הכירדה. דהו ליה כירה בגרופה וקטומה, שהרי הקדירה קוממת את פי

(מז) ובתנור אין חי' צוק. היינו כמנור של [מן] י"ו המלמוד, וכבר כחז זה בפנים השו"ע כמימן זה [פעיף ה]. אבל תנורים שלנו שפחומים מן הכל, הם ככירה, כמו שכתב ז"ל [עמוד נה ד"ה ומ"ש אפילו] על זה בטור. ואיני יודע לאיזה ענין כתבו רמ"א כאן, ויש מקום לטעות ולפרש זה כמנורים שלנו:
 (יז) יש דמחות כו'. והטעם, דשמא אחד מהם אין היד קוללת בו והשי' יד קוללת בו, ומתבטל זה עם זה, וממלאו מבטלין בשבת. ונסימן ש"ח [פעיף ד וטו] נמנאר שיש חילוק בין דבר יבש לדבר לח:
 ה' המשבים בבקר וראה שהקדירה תבשילו וירא פ' יקדירה יותר יכול להסיר ולהניח קדירה ה' [נ"ו] ישנה [כא] [נ"ו] ריקנית [לא] [נ"ו] על פי הכירה ואו ישים הקדירה שהתבשיל בתוכה על גבי הקדירה ריקנית. [נ"ו] ויזהר שלא ישים קדירתו על גבי קרקע ושתיהו דותחת: הגה' (י) וכבר נמנאר (י) שנהגים להקל אף אם נמנה על גבי קרקע:
 ד' (יז) [ב] יש למחות י"ו ביד הנוהגים להטמין מבעוד יום קומקום של מים חמים ונותנין אותם לתוך הקדירה בשבת כשהתבשיל מצממק: [הגה] [נ"ו] ועיין לקמן סימן ש"ח כ"י;
 ה' מותר לתת על פי קדירת המין בשבת תבשיל שנתבשל מערב שבת כל צרכו כגון [ב] פנאר"ש וכיוצא בהן לחממן לפי שאין דרך בישול בכך [ס"ב] אבל

ה' הגהות מרדכי [שם רמ] מן ע"ט, ד' והגהות מיימוניות [שם ג' א"ח כ'];
 ג' הגהות מרדכי שם פ. א:
 ד' בית יוסף עמוד טו סוף ד"ה כתב:
 ה' סעיף יד:
 ו' דרכי משה אות ו:
 ז' סעיף ב:
 ח' סעיף טו ס"ב:

שכח סעיף א', [מ"א ס"ק ח]. ואין לטול הקדירה מהסירה ולימנו על גבי המנור שאינו גרוף וקטום סמוך לחשיכה. מ"א [פ"ק מ]. ועיין ס"ק כ"ו מה שכתבתי שם לענין תנורים שלנו: (יט) דחשיכה. אפילו נלטנן לגמרי, דאם לא כן אפילו בשבת שרי, ועיין סימן ש"ח [פ"ק מ]. (כ) חי' צוק.

היינו כמנור שזמן המלמוד. אבל כבר כתב השו"ע דתנורים שלנו הם ככירה, [ט"ו ס"ק טו]: (כא) ריקנית. דברי קטנית חדשה [ט"ו] לכולי עלמא אסור, דמלגנה, מ"א [פ"ק ל]: (כב) פנאר"ש. עיין סימן ש"ח סעיף ט"ו, [מ"א ס"ק נ]:

היינו כמנור שזמן המלמוד. אבל כבר כתב השו"ע דתנורים שלנו הם ככירה, [ט"ו ס"ק טו]: (כא) ריקנית. דברי קטנית חדשה [ט"ו] לכולי עלמא אסור, דמלגנה, מ"א [פ"ק ל]: (כב) פנאר"ש. עיין סימן ש"ח סעיף ט"ו, [מ"א ס"ק נ]:

היינו כמנור שזמן המלמוד. אבל כבר כתב השו"ע דתנורים שלנו הם ככירה, [ט"ו ס"ק טו]: (כא) ריקנית. דברי קטנית חדשה [ט"ו] לכולי עלמא אסור, דמלגנה, מ"א [פ"ק ל]: (כב) פנאר"ש. עיין סימן ש"ח סעיף ט"ו, [מ"א ס"ק נ]:

היינו כמנור שזמן המלמוד. אבל כבר כתב השו"ע דתנורים שלנו הם ככירה, [ט"ו ס"ק טו]: (כא) ריקנית. דברי קטנית חדשה [ט"ו] לכולי עלמא אסור, דמלגנה, מ"א [פ"ק ל]: (כב) פנאר"ש. עיין סימן ש"ח סעיף ט"ו, [מ"א ס"ק נ]:

היינו כמנור שזמן המלמוד. אבל כבר כתב השו"ע דתנורים שלנו הם ככירה, [ט"ו ס"ק טו]: (כא) ריקנית. דברי קטנית חדשה [ט"ו] לכולי עלמא אסור, דמלגנה, מ"א [פ"ק ל]: (כב) פנאר"ש. עיין סימן ש"ח סעיף ט"ו, [מ"א ס"ק נ]:

ציונים דר"מ א:
 * דברי עצמו:
 ב' הגהות מרדכי [שם רמ] מן ע"ט, ד' והגהות מיימוניות [שם ג' א"ח כ'];
 ג' הגהות מרדכי שם פ. א:
 ד' בית יוסף עמוד טו סוף ד"ה כתב:
 ה' סעיף יד:
 ו' דרכי משה אות ו:
 ז' סעיף ב:
 ח' סעיף טו ס"ב:

היינו כמנור שזמן המלמוד. אבל כבר כתב השו"ע דתנורים שלנו הם ככירה, [ט"ו ס"ק טו]: (כא) ריקנית. דברי קטנית חדשה [ט"ו] לכולי עלמא אסור, דמלגנה, מ"א [פ"ק ל]: (כב) פנאר"ש. עיין סימן ש"ח סעיף ט"ו, [מ"א ס"ק נ]:

היינו כמנור שזמן המלמוד. אבל כבר כתב השו"ע דתנורים שלנו הם ככירה, [ט"ו ס"ק טו]: (כא) ריקנית. דברי קטנית חדשה [ט"ו] לכולי עלמא אסור, דמלגנה, מ"א [פ"ק ל]: (כב) פנאר"ש. עיין סימן ש"ח סעיף ט"ו, [מ"א ס"ק נ]:

היינו כמנור שזמן המלמוד. אבל כבר כתב השו"ע דתנורים שלנו הם ככירה, [ט"ו ס"ק טו]: (כא) ריקנית. דברי קטנית חדשה [ט"ו] לכולי עלמא אסור, דמלגנה, מ"א [פ"ק ל]: (כב) פנאר"ש. עיין סימן ש"ח סעיף ט"ו, [מ"א ס"ק נ]:

היינו כמנור שזמן המלמוד. אבל כבר כתב השו"ע דתנורים שלנו הם ככירה, [ט"ו ס"ק טו]: (כא) ריקנית. דברי קטנית חדשה [ט"ו] לכולי עלמא אסור, דמלגנה, מ"א [פ"ק ל]: (כב) פנאר"ש. עיין סימן ש"ח סעיף ט"ו, [מ"א ס"ק נ]:

היינו כמנור שזמן המלמוד. אבל כבר כתב השו"ע דתנורים שלנו הם ככירה, [ט"ו ס"ק טו]: (כא) ריקנית. דברי קטנית חדשה [ט"ו] לכולי עלמא אסור, דמלגנה, מ"א [פ"ק ל]: (כב) פנאר"ש. עיין סימן ש"ח סעיף ט"ו, [מ"א ס"ק נ]:

היינו כמנור שזמן המלמוד. אבל כבר כתב השו"ע דתנורים שלנו הם ככירה, [ט"ו ס"ק טו]: (כא) ריקנית. דברי קטנית חדשה [ט"ו] לכולי עלמא אסור, דמלגנה, מ"א [פ"ק ל]: (כב) פנאר"ש. עיין סימן ש"ח סעיף ט"ו, [מ"א ס"ק נ]:

היינו כמנור שזמן המלמוד. אבל כבר כתב השו"ע דתנורים שלנו הם ככירה, [ט"ו ס"ק טו]: (כא) ריקנית. דברי קטנית חדשה [ט"ו] לכולי עלמא אסור, דמלגנה, מ"א [פ"ק ל]: (כב) פנאר"ש. עיין סימן ש"ח סעיף ט"ו, [מ"א ס"ק נ]:

היינו כמנור שזמן המלמוד. אבל כבר כתב השו"ע דתנורים שלנו הם ככירה, [ט"ו ס"ק טו]: (כא) ריקנית. דברי קטנית חדשה [ט"ו] לכולי עלמא אסור, דמלגנה, מ"א [פ"ק ל]: (כב) פנאר"ש. עיין סימן ש"ח סעיף ט"ו, [מ"א ס"ק נ]:

להזכיר דין נהנו ע"ג קרקע להקל, ולא הזכיר אין דעתו להחזיר, וזכר לא מקילין, ואם נעל הקדירה מצדדי והשכח אף צטודן בידו ודעתו להחזיר אסור להחזיר, ובמ"ב סי' ק"ו כתב להקל צטודן בידו ואין דעתו להחזיר וצדעתו להחזיר ונתן ע"ג ספסל אבל לא צנתן ע"ג קרקע, ואינו מוכן שברי בעלן צנתן קיימין וכבר כתב הרמ"א להקל אפי' נתן ע"ג קרקע, ויש מקום להקל צנתן ע"ג ספסל אפי' צאין דעתו להחזיר צילוף דעת כר"ן להקל צנתל ע"ג ספסל ראו להחזיר צנתר בהניחו ע"ג קרקע אפי' דעתו להחזיר שכן דעת רה"פ. (ג) סימן ע"ח סט"ו דבר שנחשבל כל לרוב והוא יבש כ"י מותר להניחו כ"י אפי' צנתקום שיהיה כ"י, מקור פלוגתא, משום דנתן שנה קמיה צ"י כל צנת צנתין מלפני הצנת שרין אותו צנתין צנת וילפין מזה דמצול שלטנן אין צו משום ביטול צמה שמהממין אותו, ובגמ' ל"ד ח' אמר דאין עוממין צדצר שאינו מוסיק הכל משחשיב שמה ירתיח ופרש"י שמה ימלא קדירוהו לון וצנטה צנת להטמון כ"י צניל כ"י ומ"מ צורין דלמא ימלאהו לון וירתיחהו אלמא דיש צבם משום ביטול ובגמ' שם פריך ח"ה צ"ה"ש נמי ופרש"י כיון דיש צאן משום מלאכה דלוריתא, ולפיכך פ"י הרא"ש פרק כירה דיש חילוק בין דבר יבש לדבר לא דדבר יבש כיון שנחשבל אין צו עוד ביטול אבל דבר לא דאין מחרך צביטלו אלא חמיתוהו וזה חוקוהו וכל שלטנן חוזר לקדמוהו ויש צו ביטול אחר ביטול.

ודעת הרשב"א והר"ן דאפי' צלן אין ביטול אחר ביטול והביא דמ"פ צ"מ משום הצנר לחיין עיל דלמא יתה, [ובגמ' ח"ה ר"ג כתב לשיטת דשמה ירתיח היינו ע"ג האש או ע"ג כירה וצ"ע דלכתי אין כלן איסור דלוריתא וע"כ משום חייתו לחיין עיל, ובס"י ש"ח הביא בגמ' ג"י ר"י ור"מ דקאי אדצר שמוסיף הכל מצדדי וחייטין שמה ירתיח ויגלה, ואפשר דחייטין דלמא ימלא שלא נחשבל כ"י, והנה נחלקו עוד הראשונים ז"ל כמה שיעור ביטול שאין אחרים ביטול דעת הרשב"א והרא"ש דכל שנחשבל כמצידי אין צו משום ביטול ודלמא צנת כ"י, כל שנחשבל כמאלל צו דרוכאי אין צו משום ביטול עכו"מ, ודעת הר"מ דכל שלא נחשבל כ"י יש צו משום ביטול.

וכתב הרמ"א דאין נוכסין להקל כדעת הרשב"א והר"ן דאילו צדצר לא אין ביטול אחר ביטול אף שלטנן אלא שאין אנו מקילין אלא צלל נעטן לגמרי, והנה מעיקר דיון אין שום מקום להקל בין נעטן לגמרי ללא נעטן לגמרי דכל שאין היס"ב חשיב מן הדיון כלונ וע"כ שאנו חושפין לעיקר דיון דעת הרשב"א והר"ן שאין איסור לחמם את האונן המצושל, אלא מפני שלא יבואו להקל צמיס לא נהגו להקל צלונ שאין חמיתוהו ניכרת, ואפשר דהוא משום גדר חזרה ע"ג גרופה צלנטנן לגמרי לדעת הרמ"א צנלה שיהי ראשונה ומיחו משמע דבידרי יבש מקילין אפי' צלנטנן לגמרי.

ס"ד וי"א דוקא אם מטמק ויפה לו, ס"ל לר"י שאין העטם משום דלת כשלטנן חוזר לקדמוהו, אלא ס"ל דמטמק ויפה בהבדל בין חם לקר חשיב צו והוי שנינו לורה והרי מצשל אינו דוקא צלולין אלא המחמם צרול ג"כ מצשל ובגמ' ע"ד צ"י דעליס בתנור נמי חשיב מצשל וה"כ שנינו עכ"ל המאלל ויורה ע"י האש בכלל מצשל משל"כ צדצר יבש או צמיס וכיו"צ, ואפי' דיון זה נלמד מהא דאין טומנין משחשבה והכח סברין אפי' חמין כדליתא ס"י ר"ש ז"ל דלא פלוג חכמים בצנטמם, וכמו דס"ל לר"י צבה"י דאסור להשכות חמין שכותמו כ"י ע"ג כירה שאינה גרופה אפי' דאין לורך לחיתוי אלא לא פלוג.

במ"ב צבה"ל נחשפק צבם הפמ"ג אם עדיין יד סולדת צו אבל הוא צבלי שני אם יש צו משום ביטול דיון נעטן, והדבר מפורש לאיסור צר"ן ר"פ צ"ע צבם כר"י דאסור לערות חמין לחוך חמין ועיניהם י"ם ושיניהם כלי ראשון משום דאיכא מ"ד צירי דעירוי ככלי שני וכיון שילאו המיס הרי כן ככלי שני וכשצאן אח"כ לכ"י כן מתבטלין, מוכי יש לתמוה דהא מצבי לן ל"ח צ"י צבינה מניסח למיתם ומיפוק ל"י דאסור להחזיר מטיס איסור ביטול שברי ע"כ במחזיר צנתקום שיה"מ קיימין דל"כ אפי' ליתן לכתחלה צנתן מותר, ואף דיש לרדות דלוריתו צדצר יבש מ"מ כל כהאי הו"ל לגמ' לפרש וב"י

לכירה צנתקום ע"כ"ב אבל אם היו עוממין אסור דהו"ל מחלוק מהעמולה לשהי וכן אם היו צנתקום שאין יס"ב אף שכן עדיין חמין ע"כ"ב. מחום ציטולן אסור דצנתקום שאין י"ם לא חשיב שיכוי והו"ל משכה צנתחלה צנתן.

ואם נעל ונעטן שאין היס"ב וכשיחזיר יבוא ל"י, דעת הרמ"א צנעל ל"י שיכוי ראשון כיון שלטנן והלכך אפי' צדצר יבש שאין צו משום ביטול או שלא נעטן לגמרי דמקילין אפי' צנתל שיש צו מרק, ומ"מ ע"ג כירה אסור להחזיר, ובמ"ב סוכית שאין מקור לזה והלכך כל שאין צו משום איסור ציטול מחזיר אפי' ע"ג כירה כשהיא גרופה, וכ"כ צבם בגמ'.

(ח) שהי דנהגו צלרנו בקי שפתלת האש למטה ה"ח הפטופט ופופחין הקדירה למעלה על הפטופט, והאש חמת שולי הקדירה דיו ככירה שאינה גרופה, ואף אם משמידין פה של מחכת ומתימין הקדירה צחוך כפה מ"מ לא חשיב דיון נתן קדירה ריקנית פל הכירה להפסיק דהבא לא הוי רק כניסה את הכירה צביטוי והעמיד הקדירה על הכיטוי דזה חשיב על גבה וכמ"כ לעיל סק"ט, והלכך אם נעל אין מחזירין צנתן אפי' עודה צירו ודעתו להחזיר, ואם בעמיד קדירה ע"ג קדירה, קדירה העלוה נעטל ומחזיר, דע"ג קדירה אין צו משום איסור שהי וכמ"כ סק"ט והלכך כל שאין צו משום איסור ציטול בגון שהוא דבר יבש שאין צו מרק או הצנעל שהוא רותח ואפי' נעטן, אבל לא נעטן לגמרי, מחזירין ע"ג הקדירה, ואפי' הו"כ עומן נותנו ע"ג קדירה העומדת על הפטופט ולא חשיב צנתחלה צנתן, נעל את צ"י הקדירות ורואה להחזיר את העלוה חוך כפה אסור אפי' אם יעמיד קדירה רוקנית להפסיק דחשיב צנתחלה צנתן, אלא להחזיר את החמיתוהו נוחן קדירה ריקנית להפסיק ומחזיר, [נראה דוקא קדירה של ח"ה יבש מותר ליתן אבל של מחכת כשהיא ריקנית יש לחוש לציטול כדליתא צר"מ פ"ט ה"ו דמחמם את המחכות עד שנטשה גחלת ה"ו מצשל ואף אם עדיין לא ננטשה גחלת נראה דאסור].

מן האמור נלמד כפי שרגילין להעמיד הצנעל חוך כפה למטה ועליו קומקום חוך חמין, את החמין נעטל ומחזיר כל זמן שהקדירה חוך כפה, לקל הקדירה עומן צמוכין [או צקצוק מחוכן לשמור את החמין שקורין ערמו"ם] מותר ליתן לחוך הקומקום שכל הקדירה כל זמן שהחמין שוחה לא נעטנו לגמרי [והיו מצושלן מע"כ].

לשהרות שרי כל שנחשבל כמצידי קדם שקידש הו"ם ואפי' צלל הפסק פה שרי דיון שיהי ע"ג כירה שאינה גרופה, מיכו אסור נכסות הקדירה צנגדים כיון שהקדירה ע"ג האש אבל כשנותן פה והקדירה חוך כפה מותר לכסות הפה צנגדים ואחרי שנהגו לכסותה הולכרו לפת, ואמנם אם האש מונח מאחור והכסותה אף הקדירה מגיע אחרי יש לחוש משום מצער ולכן לורך כיווי על האש.]

(י) הביי הביא דברי כר"ן דהא דאסורין בהניחו ע"ג קרקע אינו אלא צנעלו מצדדי ולא החזירו עד שחשיבה וסוים ודבר פצוע הוא שאין כן דעת ח"ו והרא"ש וסופתם שברי כס אסורים להחזיר אפי' מצטוד יוס כ"י, ואינו מוכן שברי מנה שיהי אסורים כיונו צחינה גרופה והכח בגרופה קיימין דמותר להחזיר, אלא לענין היחה ע"ג קרקע קיימין, אלא דלפני כר"ן ל"ל דהא דלמחר צנג"י מחזירין אפי' צנתן היינו שחלתה השכה ע"ג כירה נטשיה צנתן אבל לפי חז"י והרא"ש יעמודין אפי' צנתן כוח מלחא אחריתא, ממילא לא חזר צנג"י דיון דין לקח מצדדי והשכה וממילא אי אפשר להחזיר הידי עם גמ' דיון, ולפ"י גם לפרש"י צבה דמחזירין אפי' צנתן מוכח דלא ככר"ן.

ונראה דאין מקום להקל מדברי כר"ן וכמ"כ צ"י, ומיכו צדעתו להחזיר והניחו ע"ג קרקע או צטודן בידו ואין דעתו להחזיר דצו יש מקילין כמ"כ צ"י צבם סוכית ובמ"ב צבה"ל הביא עוד פוסקים מקילים, צוה יש מקום לר"ג אף דעת הר"ן ואפשר דהיינו טעם המנה שבהי רמ"א דמקילין להחזיר בהניחו ע"ג קרקע.

ונראה דאין המוכר רק צדעתו להחזיר אבל היינו ע"ג קרקע ואין דעתו להחזיר אין מנהג ולכן דוקק הרמ"א צב"כ ובס"ב

י אפי' לכתחלה צנתן צדצר ! התור הוא צנזרת חמיתו ! אין צו משום ציטול שרי כנגד צו משום ביטול אבל הצנעל י"א ח' ד"ה ח"ה, דדוקא לא, ואמנם מדברי הרמ"א ש"ל כל לרוב לכתחלה צנתן, מותר לכתחלה צנתן, וכ"כ ודמצי ל"י צנג"י מכו לסמוך צו על חוכה וגבה צזו ע"י שם צבם חידושי כר"ן, והנה לא שרין אלא חזרה.

מכאן לסמוך אלא האש ל"י ע"כ כוונתם להחזיר, וכונתם הסירו מע"ג כירה שאינה ר"י חזרה דיון מכירה לכירה וש שכתבו ח"ו היינו אפי' ח"ן יינו ענין לסמיכה, אלא כוונתם הא דמחזירין לקי מ"י צ צנתן ל"י וכמ"כ ח"ו ל"י צ"י.

כ"י, לכחורה אין זה מספיק : למ"ד אין צו משום ציטול ח' ל"י, וע"כ כונת הרא"ש מ"מ לורך להניח לורך צ"ן זה צדפי נטשה, ואפשר דעיקר זה יש לחלק כמ"כ ח"י כיון הרא"ש דמניה צנתקום שיה"מ י"פ הידי דמיתו צנתקום. שרי זן צנעל אלא מדורה צנתן הוא חם וצ"ע כ"י, וצנעלי יחינו צבפסק לורך וכמ"כ צ"ד.

צ"ע ומש"כ צמ"כ שם דלם י"ה דאין נאמר אלא צנעמ"ד חם ולכן הפסק בין קרקעיתו צ"ע צבם בה"י.

ז"ר המחבר בהפסק קדירה : מחר ליתן לכתחלה לחם ד"כ לחממו, וכ"י צבם הפמ"ג צ כמעמיד על הכירה אבל יבש כמעמיד על הקדירה ולא חום עולה לקדירה עליונה אזה וכדדה לברתיח והעלוהו צרתחת קדם לתחנות ודאי אן היתר של בהמ"י דדוקא צאמח כל שהתחנות מלאה : לעלוהו אלא מחום הקדירה זס חום הכירה סלקא למעלה, ירה אחרת, ובמ"כ שם צבם יצ"ה מראשונה, ונראה דלפ"י ז"י אלא מעמולה לשיכוי אבל היא.

יוס להקל כל זמן שלא נעטן ו להקל אפי' אם הקדירה על קטומה דל"כ אסור להחזיר ' לאחזה כירה וכש"כ לכירה י"ה שאינה גרופה, ואף ככירה ג"כ ע"ג כירה או סמוכין לכירה

דבר הנסיעה בספינות שמנהיגיה הם ישראלים

סימן צב

ח' מניא תשס"ז

מע"כ ידידי הר"צ הגאון המפורסם מוהרר"מ ניאורסאן שליט"א האדמו"ר מליובאוויטש.

ות מכתבו אלי והעתקת מכתבו לתרבים שבא"י קבלתי אבל ידע כיג שאין שייך כלל להוראתי. זה ברור ופשוט שאסור למנהיגי הספינה לחלל זבת אף אם ימליגו ביום א' כי ליכא שום סכנה זוהי להעמידה בים וגם ידוע לכל אף לאין יודע ורשיות הנהגת הספינה, שאף אם הולך ע"י אוטומאט מי צריכין לאנשים שיעשו מלאכה, ולכן אין שום יתר לחלל זבת להוליך הספינה וגם ע"י עכ"ם ש לאסור וח"ו לפני להתיר, ואיך עלה זה על דעת ר"ג שאחרי דבר כזה, וגם יודע ומפורסם לכל מה שאמרתיו בזה בפירושו שאסור להם להוליך הספינה. וכן שאלה זו לא נשאלה לפנינו כי אין שייך לשאול זה באמריקא והרשעים אין שואלין שאלות.

השאלה שבכאן היא רק לאיזה יהודים אם זותרין ליסע בספינה זו אף שהם לא יעשו מלאכה הא יעברו על הגאה ממלאכת שבת שעבר ישראל במיד, ש"ע הוריתי שלא חמור זה ממלאכה ממש שאם הפליג באביג מותר אף גידוע שיהיה אח"כ מקוח נפש ויצטרך לעשות מלאכה ולהנוסע יהיה פ"ג דאין בידו להעמיד הספינה, והוא מותר עוד מכ"ש דאין עושה מעשה זכ"ע הוא נהגה, וגם יש שאינם נהנים כלל דלא איכפת להו כלל אם יהיו בדרך ערו יום.

אבל מי"מ אין להתיר אף בג' ימים דקמי שבתא מטעם שנימא שיש מצוה בהנסיעה כה"א שהביא המג"א ס"ק ט"ה, דהיתר מצוה כיון שהוא עכ"פ דבר איסור אין להתיר אלא באי אפשר ליסע בזמנו אחר שזה לא שייך בזמנו שיש ספינות אחרות של א"י מאמעריקא ומדינות אחרות. אבל היתר דקודם ג' ימים שהוא אינו מחוייב לחזור עתה מלהכנס לזכר שיהיה סכנה בשבת ויהיה מוכרח לעבור איזה איסור דשבת, שליכא איסור כלל, דלכן אף שלא לצורך כלל מותר כגון רק לטייל בעלמא, יש להתיר אף שיכול גם ליסע בספינות של זכרים מאחר שיש לו רצון וצורך הגאה גוסנית או טעם אחר ליסע יותר בזו אף שאין בזה דבר מצוה, זהו מה שהוריתיו וזהו טעמי וגימוקי, וזרדאי היה מן

הראוי אם אפשר לעשות תקנה לאסור לכל ישראל ליסע עמהן אולי ימנעו הרשעים מליסע בשבת אלא להעמידה באיזה נמל אבל זה אפשר רק לרבנות הראשית שבא"י, ועד שיתקנו שתגידון הוא רק לאיזה יהודים אין לאסור להם בג' ימים הראשונים. והנה לא היה נוגע למעשה מכיון שהפליגה בע"ש שאסור, אבל אם היה מפלגת באב"ג ודאי היה צריך להזהירם להרוצים ליסע מלינתו מהאור וכדומה שנעשים בשבת וגם אמרתי כן בפירושו וכדע"ר ה"ג.

ידידו מוקירו בלוי"ג

משה פיינשטיין

סימן צג

לבעני תגורי הגעז שבמדינתנו בכסוי מח מתכות אם יש בזה דין כירה או תגור

כ"ז אדר שני תש"א

מע"כ ידידי הרב ר' בנימין זאב צוקער שליט"א מתלמידי הכולל דספרינג וואלי.

בדבר תגורי הגעז שבמדינתנו בכסוי מח של מתכות שהעולם נוהגין היתר להתשרות

שנסתפקת אם יש לתן דין כירה או תגור, הנה גזמרת תגור הוא משום שנקלט חומו לתוכו טפי מכירה כדפרשיי בדף ל"ח ויכול להתבשל שם מצד עצם חומו אף כשיגרפו הגחלים ולכן ליכא היכרא מפה שגורף וקוטם שפסק דעתו מלהתות בגחלים. אף אם יצטרך למחר הבשול שזהו הטעם שמועיל בכירה גריפה וקטימה כדאיתא בר"ן בשם רב האי גאון ורב אפרים גאון והסכים לתו הר"ן, וא"כ בתגור שכיון שרב חומו אפשר שהגריפה והקטימה שעושה הוא משום שירא שלא יקדיח תבשילו ברבוי האש ואינו היכר שהוא מחמת שפסק דעתו מלהתות אף לכשיצטרך למחר הבשול ולכן אסור שמא יתהא כשיצטרך למחר הבשול, אך הוקשה לתו דהניחא בקטימה אבל בגריפה נהי שאין היכר עכ"פ הא אין שייך כלל לתנות והוצרכו לומר שפחמת שרב חומו מיהו כיש שם גחלים לחשות ואתי לשהי בכירה ולחתוי, עיי"ש בר"ן, והרמב"ם לא נוחא ליה בתירוכם וכמו שלא נוחא ליה להר"ן שם, לכן תירץ בפ"ג משבת ה"ז משום שא"א לגרוף כל האש וא"א שלא השאר ניצוץ אחת זכתור שהבלו הם יש לחוש

לחתוי אף בניצוצות וכירה שהכלה מועט לא תחמם בניצוצות מועטים ומפני כך אין לחוש לחתוי כדאיתא שם במ"מ ה"ד.

וא"כ הוא שייך רק בתגור שדרך הבשול והאפה הוא הרבה פעמים בקטימה וגריפה וליכא היכרא כמה שגורף וקוטם שאין דעתו לחתות, אבל בתגורי הגעז שאין הדרך כלל לבשל בכסוי מח מתכות אין לך היכר גדול מזה שפסק דעתו מלהתות ואין לחוש לחתוי, ונמצא שלפ"ז יש לתגורי הגעז שביסה במח מתכות דין כירה קטומה.

אך לשיטת רש"י דבקטימה שמוחר בכירה הוא משום דאינה מוספת הכל והוא כדפי' הר"ן דטעמו שאף שלשעתו מוסיף הכל מי"מ הם עוממות והולכות אין שייך זה בתגורי הגעז שלא נפחת אורו וא"כ הוא מוסיף הכל שיש לאסור לפ"ז, איברא דבעצם לולא דמסתפינא היה גראה לע"ד דגם רש"י סובר דגחלים קטומים נחשבו מוסיף הכל אך לא אסרו משום החיכר שיש במקום שאין דעתו לחתות, דהא כן מפורש ברש"י דף ל"ז שפי' שאני הכא דקטמה וגלי דעתיה דלא ניתא ליה בצמוקי עיי"ש, חוה שפי' במתני' שיתן אמר ע"ג גחלים לכסותם ולצננבם, אין הכוונה דלא יוסיף הכל אלא שהוא גרוע מכסוי שהיה בלא כסוי האמר וא"כ גלי דעתיה שלא ניתא ליה בצמוקי רק שיהיה חם לבד דבשביל זה לא אתי לחתויי דבלא החתוי יהיה חם דאם לא היה מגרע כלל לא היה מזה גלוי דעת דלא ניתא ליה בצמוקי, ולא יקשה לפ"ז על רש"י מה שהקשה הר"ן מהא דאסור להטמין ברמץ שגם לדידיה יהיה חלוק בין שהיה להטמנה, וכן לא יקשה קושיות החוס' עליו, ולפ"ז גם לרש"י יש להתיר בתגורי הגעז לכסות במח של מתכות דג"כ הא דרבי הפחית החום מבלא הכסוי, אך מה נעשה שהחוס' הר"ן לא מפרשי כן בכונת רש"י אלא דסובר שכירה קטומה לא נחשבה מוסיף' הכל, וא"כ יש לאסור לדידיה בתגורי הגעז בכסוי הפחים, אבל לדינא כיון שרוב הפוסקים מליגי ארש"י, עיין בב"י סי' רנ"ג ובר"מ שם, וסוברין דכירה קטומה היא מוספת הכל ומ"מ מותר בשחיה מצד היכרא שאין דעתו לחתות א"כ גם בתגורי הגעז יש להתיר כשמכסין במח המתכות כמו שנוהגין, ובפרט שגם לרש"י אינו ברור שיאסור.

הנה היה מקום לומר דמה שפרשיי בעל גבה בדף ל"ז שהוא גם על כסוי שעל חללה הוא משום דאזיל לטעמיה דאם מוסיף הכל אסור וכדפי' החוס' ור"ן בשיטתו ולכן בכסוי שעל חללה שמוסיף הכל כיון שאין הגחלים קטומים אסור אבל לרוב הפוסקים שאף במוסיף הכל מתירין משום החיכר יסברו שמוחר

7

בכסוי שעל גבה. אך יקשה ע"ז שהטור סובר ג"כ ולא כרשיי ומ"מ סובר שאסור בכסוי שעל גבה כרשיי. ולכן צריך לומר משום מהתם דרך הבשול הוא כך הרבה פעמים דאם האש גדול וירא שיקדיח שבצעים קשה לצמצם וגם הרבה פעמים שאש קטן לא ידלק ומוכרח לעשות אש גדול מניה כסוי על גבה ואופה ומבשל שם דהא גם על עובי שפתה יכול לבשל משום שהכירה בעצמה יש לה חום לבשל ולא יגרע על גבה שהוא על האש ולכן לא הוי היכר. וא"כ בגעו שלא נמצא אף אחד שיבשל בכסוי פח מתכות משום שיכול להקטין האש ולהגדילו בצמצום כפי שצריך לכן אין היכר גדול מזה ומותר, וכמו שגם אתה חלקת. אבל הוא רק מטעם שבארתו שיש טעם לזה שבתנורי הגעו אין מכסים לעולם בשביל בשול יש לחלק ולהתיר ולומת שלא היה זה בכלל האיסור כיון שיש היכר ברור אחרי שאין בזה צורך להבשול. אבל אם לא היה טעם על זה שאין נוהגין לבשל בכסוי לא היה נוח לחלק מצד שעכ"פ אין נוהגין לכסות להחשיב הכסוי להיכר דאם היה לפעמים איהו צורך לכסות בשביל הבשול כמו בכירה שלהם אפשר שאף שאחרים עכ"פ אין נוהגין לכסות אף שיש צורך מ"מ הוא עושה בשביל הצורך. וגם ממילא הא כבר היה זה בכלל האיסור ולא היה בידונו להתיר. אבל כיון שאין שום צורך לכסות בשביל הבשול ומחמת זה לא נמצא מי שמכסה לא היה זה בכלל האיסור ויש להתיר אף להטור.

ותנה יש טעם גדול לומר דלא שייך כלל הגזירה בתנורי הגעו שלגו. דהא חזינן שרק לשלא יתנה בתגלים בורו ולא לשמא יביא עוד עצים כשיכלה האש. דאם היה שייך למיגור זה היה לן לאסור גם בכירה שהסיקה בקש וגבבא שלא שייך חשש התוי שמא יתן עוד קש כשיחבצר הקש שבכירה. דהא ליכא בזה היכר. אלא צריך לומר דזה לא גזרו. ואולי משום דלא גזרו אלא בחתוי במי שקייל לאינשי דלא חשיב להו מעשה כ"כ מלעשות בידים. וא"כ בתנורי הגעו שלא שייך חתוי בהגעו שכבר יש שם אלא אם רוצה להגדיל האש צריך שיתן עוד געו אחר שנותן ע"י שפוחה יותר את נכפי הצינור שיודר משם הגעו. א"כ הוא כמו להביא עצים אחרים שלא גזרו דלא חששו שיעשה בידים. ואף אם נימא שרוב הפעמים שלא גזרו שמא יביא עצים וקש משום שרוב הפעמים אינם בסמוך להכירה שהוא דבר קשה להביאם מרחוק ויבא לוכור קודם שיביא העצים וממילא לא גזרו אף שנודמן שהם בסמוך משום שלא שכ"ח כ"כ. וכדאיחא חלוק כעין זה בריש ביצה בגזרה שמא יקטום עיישי בתוס', וא"כ בתנורי

הגעו שהוא דבר קל לפתוח יותר את נכפי הצינור להביא יותר געו יש לגזור. מ"מ כיון שעכ"פ לא גזרו אף בעצים וקש שסמוכים להכירה. לכן גם בגעו לא היה בכלל הגזרה אף שעתה נעשה באופן שלעולם הוא סמוך. כמו דברור שאף אם היה נעשה רגילות שלעולם יהיו קש ועצים סמוך להכירה שלא היה נאסר בשביל זה כיון שעכ"פ לא אסרו כ"כ הוא בגעו שהוא רק כנעשה הרגילות שהם לעולם בסמוך להכירה שלא היה בכלל הגזרה ואנן לא מתדשין איסורין. וגם מסתבר שלעולם היה הרגילות שיהיו עצים וקש סמוך להכירה דרוב בניא לא היו מצמצמים להביא רק כפי הצורך ומ"מ לא גזרו בשביל זה שלא יבא קש ועצים אחרים. וא"כ הוא מטעם שלא חששו שמא יעשה בידים. וא"כ הוא עוד כמפורש שאין לגזור גם בתנורי הגעו שצריך לעשות בידים.

ולפי' אף בלא כסוי גם על הכפתורים שעל ידם מקטינים ומגדילים אלא שיכסה רק את האש לבד גמי אפשר יש להתיר גם בכסוי על האש לבד הוא היכר גדול שאין דעתו לחתום ולהגדיל האש יותר וכמו שנוהגין הרבה. אך יותר טוב שהכסוי של פח המתכות יכסה גם את הכפתורים כדי שההיכר יהיה גם במקום התחתי כמו הקטום שיש אולי לחוש שלא ירגיש בהכסוי ויתנה. ואף שהוא דבר רחוק מ"מ כיון שהיתר ההיכר מצינו כהיכר שבמקום התחתי אולי הוא דוקא בהיתר כזה. אבל וראי זה לבד שיכסה את הכפתורים ולא את האש לא יועיל שהעיקר הוא שצריך להראות שדעתו להפחית שזה נראה יותר בכסוי האש. אבל כיון ששם היו תרומיהו למעלותא שמפחית את החום והיה במקום התחתי אפשר הוא בדוקא ולכן יש להתמיר לכסות גם את הכפתורים. אבל כיון שיותר מסתבר שגם בלא כסוי הכפתורים הוא היכר חשוב יש להקל בשעת הדחק ואין למחות באלו הנהגים יותר בכסוי האש לבד.

ומת שכתבת דהחזון איש מחדש דרך קדירה של חרט מתיר השיע' בסי' רנ"ג סעי' ג' להניח ע"פ הכירה ולא של מתכות דיש לחוש לבשול המתכות שכתב הרמב"ם דהמחמם מתכות עד שנעשה גחלת ה"ז מבשל ואף שעדיין לא נעשה גחלת נראה דאסור. הנה הוא שייך רק באש גדול שיכול לעשות את המתכות לגחלת שדמי זה למניה קדרה ומת במקום שיתבשל ויאמת במשך זמן ודעתו היה לסלק קודם שיתבשל ויאמה שאסור כיון דעתה הוא עושה כל המעשה שצריך האדם לעשות במלאכת הבשול והאפיה שהוא להניחם במקום חם כזה שיתבשלו ויאפו שם. ולכן אף כשסלק אח"כ ונתבטלה המלאכה אסור לעשות

מתחלה מלאכה על דעת שתבטל אח"כ להרש"א בתוס' שבת דף מ"ח ד"ה מאי ולהרא"ש בדף מ' החולקים על רש"י בדף מ' שמתיר בדעתו ליקח משם קודם שיתבשל שכתב לא בשביל שיבשל שלא תניחנו שם כדי בשול שתתה הוי סולדת בני שמשמע מלשון שאם תניחנו יתבשל והתא יד סולדת ומ"מ מותר דהתוס' והרא"ש סברי דכיון שהוא במקום שאם תניחנו יתבשל אמי' בכל היום סולדת כמפורש ליקחנן משם קודם שתתה יד סולדת כמפורש בדבריהם. ולכן שייך לדידהו לאסור גם בשביל המתכות אף שבשביל התבשיל אין לאסור משום שכבר נתבשל, אבל באש קטן שא"א להמתכות להעשות גחלת אף אם יעמוד שם כל היום כהאי דכסוי הפח של מתכות שעל הגעו אין שייך זה דתי כמו נתן קיתון של מים במקום שאינו יכול להתחמם עד שיהי סולדת שהוא שיעור הבשול שיותר אף לדידהו כדאיחא בדף מ' ובשיע' ס"י ש"ח סעי' י"ד, ובמתכות אין לאסור לפי' אלא באש גדול. וגם דוקא בקדרה דברר יבש בלא מים אבל בקדרה שיש בו מים כרוב הקדרות שלהעשות גחלת צריך שיכלו מתחלה המים אין לאסור אף שהיה נעשה כן אם היה עומד על האש כל היום דרך במקום שהיה מתבשל אם היה עומד כל היום אסור אף שדעתה לסלק קודם משום דהמעשה בעצם הוא מעשה בשול משום שכן עושין הרוצין לבשל לכן לא נתבטל חשיבות המלאכה ממעשיה עתה בשביל מחשבתה רק אחר שתסלק ממש וממילא אסור בתחלה לעשות זה על סמך מחשבתה. אבל בשביל המתכות שיעשה גחלת כשיעמוד כל היום אין שייך לאסור כשמעמידה הקדרה עם מים כדרך הבשול שהוא הויפוך ממלאכת עשית גחלים ממתכות שדרך המלאכה הוא להעמידה דוקא בלא מים דאין נחשוב מעשיה להיפוך ממה שעושה דלא מבעיא להרא"ש דמשמע דאין טעם האיסור משום שמא תשכח ותניח עד שיתבשל דינמא דאף בשביל הקדרה ניהוש שמא תשכח ודואי אין לחוש לזה. אלא הטעם משום דעתה הרי עושה מעשה בשול ממש לא משגיחין על מחשבתה לבטל שם המלאכה ממעשיה כ"ז שלא בטלה בסלוק ממש וממילא אסורה. וא"כ בקדרה לענין המתכות כשיש שם מים אין שייך זה כדלעיל. אלא אף להרש"א בתוס' שכתב בטעם האיסור דלמא משתלי ואתי להגיתן עד שיתבשל. מסתבר שאין לחוש לזה ביש שם מים שתשכח מליקח עד שיכלו ולא יהיה להם התבשיל לאכול היטוך כל כוונתה שהיא נתנה כדי לאכול ותניח עד שלא יהיה מה לאכול ואדרבה לטעם הרש"א מסתבר שאף בקדרה דברר יבש נמי אין לאסור דהא אין

לחז
אולי
דבר
שעו
בפח
צרכ
ס"י
במ
כ"ך
שבו
לסו
בת
פח
יש
פח
אף
מל
עו
לי
מ
דו
מ
ל
ל
ד
ו

הגעו שהוא דבר קל לפתוח יותר את נקבי הצינור להביא יותר געו יש לגזור. מי"מ כיון שעכ"פ לא גזרו אף בעצים וקש שסמוכים להכירה, לכן גם בגעו לא היה בכלל הגורה אף שעתה נעשה באופן שלעולם הוא סמוך. כמו דברור שאף אם היה נעשה רגילות שלעולם יהיו קש ועצים סמוך להכירה שלא היה נאסר בשביל זה כיון שעכ"פ לא אסרו כי"כ הוא בגעו שהוא רק כנעשה הרגילות שהם לעולם בסמוך להכירה שלא היה בכלל הגורה ואנן לא מחשיבין איסורין. וגם מסתבר שלעולם היה הרגילות שהיוו עצים וקש סמוך להכירה דרוב בנ"א לא היו מצממנים להביא רק כפי הצורך ומי"מ לא גזרו בשביל זה שלא יבא ליתן קש ועצים אחרים. וא"כ הוא מטעם שלא חששו שמא יעשה בידיהם, וא"כ הוא עוד כמפורש שאין לגזור גם בתגוריי הגעו שצריך לעשות בודים.

ולפי"ו אף בלא כסוי גם על הכפתורים שעל ידם מקטינים ומגדילים אלא שוכסה רק את האש לבד גמי אפשר יש להתיר דגם בכסוי על האש לבד הוא היכר גדול שאין דעתו לחנות ולהגדיל האש יותר וכמו שנהגין הרבה. אך יותר טוב שהכסוי של פת המתכות יכסה גם את הכפתורים כדי שההיכר יהיה גם במקום התחתי כמו הקטום שיש אולי לחוש שלא ירגיש בהכסוי ויהתה. ואף שהוא דבר רחוק מ"מ כיון שהיתר ההיכר מצינו בהיכר שבמקום התחתי אולי הוא דוקא בהיתר כנה. אבל ודאי זה לבד שייכסה את הכפתורים ולא את האש לא יועיל שהענין הוא שצריך להרצות שדעתו להפחית שזה נראה יותר בכסוי האש. אבל כיון ששם היו תרומיהו למעליותא שמפחית את החום והיה במקום התחתי אפשר הוא בדוקא ולכן יש להתמיר לכסות גם את הכפתורים, אבל כיון שיותר מסתבר שגם בלא כסוי הכפתורים הוא היכר חשוב יש להקל בשעת הדחק ואין למחות באלו הנהוגים היתר בכסוי האש לבד.

ומה שכתבת הדחזון איש מחדש דרך קידרה של חרס מתיר השיעב בסי' רנ"ג סעי' ג' להניח צ"ט הכירה ולא של מחכות דיש לחוש לבשול המתכות שכתב הרמב"ם בהמחמם מתכות עד שנעשה גחלת הי"ז מבשל ואף שעדיין לא נעשה גחלת נראה דאסור, הנה הוא שייך רק באש גדול שיכול לעשות את המתכות לגחלת שדמי זה למניח קדרה ומת במקום שיתבשל ויאפה במשך זמן ודעתו היה לסלק קודם שיתבשל ויאפה שאסור כיון דעתה הוא עושה כל המעשה שצריך האדם לעשות במלאכת הבשול והאפיה שהוא להניחם במקום חם כזה שיתבשלו ויאפו שם, ולכן אף כשסלק אח"כ ונתבטלה המלאכה אסור לעשות

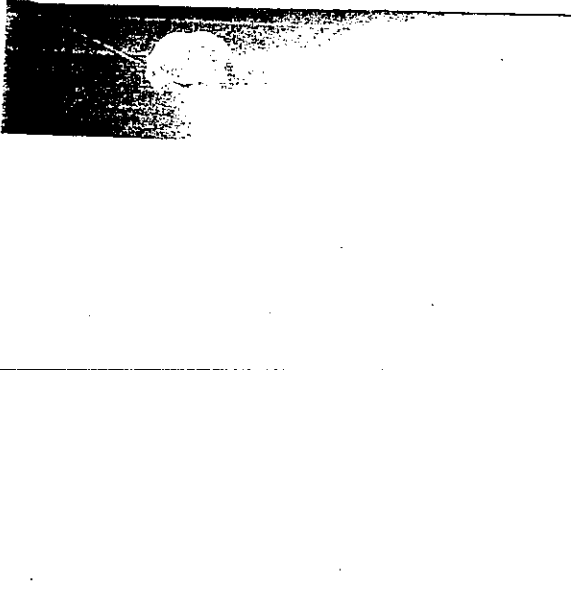
מתחלה מלאכה על דעת שתבטל אח"כ להרשבי"א בתוס' שבת דף מ"ח ד"ה מאי ולהרא"ש בדף מ' החולקים על רש"י בדף מ' שמתיר בדעתו ליקח משם קודם שיתבשל שכתב לא בשביל שיבשל שלא הניחנו שם כדי בשול שתהא היד סולדת בו, שמשמע מלשון שאם הניחנו יתבשל ותהא יד סולדת ומ"מ מותר דהתוס' והרא"ש סברי דכיון שהוא במקום שאם הניחנו יתבשל אפי' בכל היום אסור אף שדעתה ליקח משם קודם שתהא יד סולדת כמפורש בדבריהם, ולכן שייך לדידהו לאסור גם בשביל המתכות אף שבשביל התבשיל אין לאסור משום שכבר נתבשל, אבל באש קטן לא להתכות להקשות גחלת אף אם יעמוד שם כל היום כהאי דכסוי הפח של מתכות שעל הגעו אין שייך זה דהוי כמו גותן קיתון של מים במקום שאינו יכול להתחמם עד שהיד סולדת שהוא שעור הבשול שיותר אף לדידהו כראיתא בדף מ' ובשיע' סי' שייח סעי' י"ד, ובמתכות אין לאסור לפי"ו אלא באש גדול. וגם דוקא בקדרה בדבר יבש בלא מים אבל בקדרה שיש בו מים כרוב הקדרות שלהקשות גחלת צריך שיכלו מתחלה המים אין לאסור אף שהיה נעשה כן אם היה עומד על האש כל היום דרק במה שהיה מתבשל אם היה עומד כל היום אסור אף שדעתה לסלק קודם משום דהמקשה בעצם הוא מעשה בשול משום שכן עושין הרצוין לבשל לכן לא נתבטל חשיבות המלאכה ממעשיה עתה בשביל מחשבתה רק אחר שתסלק ממש וממילא אסור בתחלה לעשות זה על סמך מחשבתה, אבל בשביל המתכות שיעשה גחלת כשיעמוד כל היום אין שייך לאסור כשמעמידה הקדרה עם מים כדרך הבשול שהיא ההיפוך ממלאכה עשית גחלים ממתכות שדרך המלאכה הוא להעמידה דוקא בלא מים דאין נחשוב מעשיה להיפוך ממה שעושה דלא מבעיא להרא"ש דמשמע דאין טעם האיסור משום שמא תשכח ותניח עד שיתבשל דנימא דאף בשביל הקדרה נוחש שמא תשכח מלסלק עד שיכלו המים ותעשה הקדרה גחלת דודאי אין לחוש לזה, אלא הטעם משום דעתה הרי עושה מעשה בשול ממש לא משגיחין על מחשבתה לבטל שם המלאכה ממעשיה כ"ו שלא בטלה בסלק ממש וממילא אסורה, וא"כ בקדרה לענין המתכות כשיש שם מים אין שייך זה כדלעיל. אלא אף להרשבי"א בתוס' שכתב בטעם האיסור דלמא משתלי ואתי להניחן עד שיתבשל, מסתבר שאין לחוש לזה ביש שם מים שתשכח מליקח עד שיכלו ולא יהיה להם התבשיל לאכול היפוך כל כוונתה שהיא נתנה כדי לאכול ותניח עד שלא יהיה מה לאכול ואדרבה לטעם הרשבי"א מסתבר שאף בקדרה בדבר יבש גמי אין לאסור דהא אין

לחוש שתניח עד שישירף האוכל ורק לטעם הרא"ש אולי יש לאסור בדבר יבש אבל ביש בו מים וכל דבר לח אין מקום לאסור.

ובדבר תגור שאש של הגעו מטושה ויש נקבים שעולה מהם חום האש לתוך התגור אם יש להקל בפח מפטיק גם ליתן לכתחלה בשבת בנתבשל כל צרכו כתא דנגד המדורה בדף מ' ונפסק בשיע' א"ח סי' שייח סעי' ט"ז שיותר ברוחן מן האש אף במקום שהיד סולדת, משום שאסור שהוא רק בדין כירה אף שמפטיק מה דהא הטעם שם הוא מטעם שכתב הרא"ש והובא במג"א סי"ק ל"ח משום דדמי לסמיכה בכירה דשרי, והכא הרי הוא על הכירה או בתוכה שאסור, ומה שכתבת אולי יש לעשות ב פחים זע"ז, אינו רואה בזה שום מעלה דאם מותר יש להתיר גם בפח אחד ואם היה אסור גם בבי' פחים אין להתיר דאם מותר הוא מצד שבהיכר מותר אף במוסף הבל גם בפח אחד יש היכר ואם אסור משום דכיון דמוסיף הבל אין מועיל היכר מה יועיל עוד היכר, וליד לתא דהביא המג"א סי' רנ"ג סי"ק ל"א ממנהר"ל בדבר על התגורים שלנו שמפסקת מעויבה שמ"מ צריך שיינח אינה דבר להפטיק להיכרא דהתם המעויבה אינה היכרא דלא נעשית לזה דהיא מעצם התגור אבל הפח הרי אינו מתגור והוא להיכרא.

ובדבר להקטין אש הגעו בוי"ט אם עדיף ממכבה לגמרי, אינו רואה בזה טעם שיהיה עדיף דבהקטנה הוא ג"כ מכבה כמו מכבה לגמרי ויש אצלי חרדש גדול ואיני רוצה לכתוב זה בכתב.

והנה ערוי מבשל כדי קליפה מדאורייתא דהא פוסק מחלה בשביל זה כראיתא בתוס' פסחים דף ל"ו, וגם הא ילמינן זה מקרא דתבשול בו כראיתא בתוס' שם ובשבת ונחמים, ולכן יש לאסור לערות מתוך כלי ראשון רותחין לכלי שהזיווהו במים קרים שלא נתבשלו ונשארו בו פמים שמתבשלים הטפות, ואף שלא נוחא ליה יש לאסור וצריך לנגבו, ומה שראית בשערי צ"ט שייח אות ה' דמשמע דהוא מדרבנן הוא על החתיכה שאם לא נצלה מבי' הצדדין פטור אם הוא רק כמאכ"ד ומשמע מאיזה אחרונים דביק הוא רק כמאכ"ד, והוקשה לו דהא הוא רק בצד אחד, לכן כתב דהוא רק מדרבנן אבל בליכא אלא כ"כ חייב מדאורייתא, אבל כיון שאין בוהו שעור החיובא אף שעכ"פ אסור מדאורייתא משום דהצי שעור אסור מה"ת יש אולי להקל בהדיח במים קרים שהיו מבושלים ונצטננו כיון דיש סובריין דאין בשול אחר בשול אף בלא שנצטנן הוא גם מ"ד דלא נוחא ליה, אבל בלא נתבשלו לעולם יש לאסור, ולפתוח

קענס ותיבת ניר של צוקער ומצות יש בזה פרטים הרבה ולכן יש לאסור למעשה. ידידה.

משה פיינשטיין

סימן צד

בענין לחמם דבר יבש בשבת

בי ניסן תשי"ד.

מעיב ידידי הרה"ג מהר"ר משה יששכר גאלדבערג שליט"א.

הנהגה להחזיר מן המקדש על התגורר דבר גוש שנתבשל לפני השבת אסור למקום שאפשר להתחמם עד שהיה סולדת אף רק ע"י זמן רב, דאף שביבש שאין בו מרק לא שייך בו בשול אחר בשול, מי"מ אסור להחזיר אף אם סלקו בשבת וכ"ש בסלקו מע"ש דאף דלא נצטנן אסור דהוא כנותן עתה מחדש שאסור מדין איסור החזרה שבריש כירה, אבל הוא רק למקום שאפשר להתחמם שיהיה היד סולדת דלמקום שאף אם יעמוד שם כל היום לא יהיה היד סולדת אלא יתחמם כפי הראוי לאכילה לבד לא אסור כדאי"תא ברמ"א סי' רנ"ג סוף סעי' ב' ובסעי' ד' ועיין במ"ב סי' ס"ח.

למקום שהיד סולדת. שאסור לישראל להחזיר אסור לעשות זה גם ע"י נכרית כמפורש ברמ"א סעי' ה', ולכן ההיתר שעשו שהממו ע"י נכרית שטעמה מתחלה אינו כלום שזה אסור ואף בדיעבד אסור לאכול כמפורש שם. ולמקום שאין היד סולדת גם ע"י ישראל מותר.

וממילא כיון שההיתר הוא רק למקום שלא אפשר לבא לידי יד סולדת מותר אף בדבר לת.

לתוך התגורר פשוט שאסור ששם הוא ודאי חום גדול וגם האש מגולה וגם למעמים הוא סמוך להרפנות באופן שהוא כעין הטמנה, ואם הוא תגור גדול ואין נראה בו האש כלל ואינו דרך בשול כבחול ולא יכול לבא לידי יד סולדת יש להחזיר גם בתוך התגורר אבל כמדומני שליכא אטון כזה כלל.

ידידה,

משה פיינשטיין

סימן צה

בכלי מערמאם אם מותר ליתן תבשיל חם בשבת

ח' תמוז תשי"ו.

מעיב ידידי הרה"ג ר' יוסף עליאש שליט"א. הנהגה בדבר הטמנה בכלי מערמאם בשבת שדרכו רק להתחמם את החום אבל אינו מוסיף הבל אם מותר בשבת, שטור כתב כה"ח כה"ח שכתב המבואר בסי' רנ"ז סעי' ה' מינה התבשיל בשבת מקדירה שנתבשל בה לקדירה אחרת מותר להטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל, אבל מטעם זה הוא מלוגטא דרבנן דהוא לשיטת הרמב"ם פ"ד משבת היה שכתב שלא אסרו להטמין בשבת אלא דבר חם שהוא בכלי ראשון שנתבשל בו אבל אם מינהו מותר, וכדכתב כל ה"טו סק"ה והמג"א סי' י"ד, אבל רש"י פ"י בדף ג"א בטעם רש"י שאמר דין זה לא אסור אלא אותו מיחם אבל מינה ממיחם למיחם מותר השתא אקורי קא מיקר לה ארתוחי קא מירתח לה שהוא משום דהשתא ליכא למיגור שמא ירתח דהשתא אקורי קא מיקר להו במתכוין ארתוחי מרתח להו בתמיה, והיה לן לאסור לרש"י דבנתינתו להטערמאס מתכוין להעמיד החום ולא לקרר.

ועיין ברין שרש"י הוכרח לפרש כן משום דטובר בלהטמין את הצונן שמתוך הוא דוקא במטמין מפני החמה שלא יחמו שאשמועינן דלא גורנינן אטו הטמנה דכדי שיחמו, אבל להטמין צונן כדי שיחמו אסור אע"פ שמטמין בדבר שאינו מוסיף הבל, וכוננו צריך לומר דאסור אף במטמין שלא יצוננו יותר דלחם ממש הוא אין שייך בדבר שאינו מוסיף הבל וההיתר לרש"י הוא רק במתכוין להקרר או שלא יתחמם, ואף שכפינה ממיחם למיחם לא מסתבר מלל שההטמנה יעשה כדי שלא יתחמם יותר ע"י החמה דרך בצונן אם יעמוד בחמה יתחממו אבל דבר חם אף שיערה מהכלי ראשון למיחם אחר עדיין הוא חם טובא שלא יתחמם יותר מזה ע"י החמה וא"כ משמע שההטמנה היא שלא יצוננו יותר וישארו בחמימותם דכלי שני, שלרש"י היה לו לאסור, צריך לומר דכיון שהמינוי ממיחם הכלי ראשון למיחם השני היה כדי לקררן שאינו רוצה בחמימות דכלי ראשון אין לחוש לשמא ירתח.

הנהגה שכתב הר"ן דרש"י שטובר דלהטמין את הצונן כדי שתמוג את אינתו אסור והצ"ח לפרש דמאי דשרינן מינן ממיחם למיחם, היינו כגון שפינן כדי

לקרר ובכ"ה דוקא הוא דשרינן משום דליכא למיגור בה, דהשתא אקורי קא מיקר לה במתכוין. אוחומי קא מיחם לה עיי"ש, וכוננו דאף דעתה מטמין כדי שיחזיקו חוםם ולא יצוננו, מי"מ מותר מאחר שמינן קודם שהטמין ממיחם למיחם במתכוין כדי לקררן מחום הגדול דכלי ראשון אין לגזור לשמא ירתח, שפירושו שמא ימצא קדירתו שצצטנה כשירצה להטמינה וירתיחנה החלה כדפרש"י בדף ל"ה, כיון שאדריבה עשה מעשה להקרר דרוצה רק בחום הקטן דכלי שני.

אבל אף לפי הר"ן ברש"י אין להתחשב במטמין בכלי מערמאס דמתכוין להקרר מחום דכלי ראשון, דרך כפינה ממיחם הכלי ראשון למיחם אחר שיהיה רק בחום כלי שני הוא מעשה לכוננה להקרר מחום הגדול משום דאם היה רוצה בחום הגדול היה מטמין את מיחם הראשון אבל הכא אי"א לעשות הטמנה זו במיחם הראשון שיהיה בחום כלי ראשון שאין בו מעלת מערמאס ויתקדד במשך הזמן גם לגמרי ומטעם זה פינה ממיחם הראשון להטערמאס, וא"כ אינו עושה בזה מעשה הקררה דאם היה אפשר לו בחום כלי ראשון היה ג"כ רוצה ואולי עוד יותר, וא"כ יש לחוש לשמא ירתח שהוא לשמא ימצא קדירתו שצצטנה כשירצה ליתנה בהטערמאס וירתיחנה החלה וא"כ היה לן לכאורה לאסור לרש"י.

והנה לפרש"י שלהטמין את הצונן שמתוך הוא כדי שלא יחמו מפני החמה ח"ו בהכרח גם מה שאסור רבי' להטמין את הצונן נמי, הוא אף כדי שלא יחמו משום דגור אטו הטמנה כדי שיחמו וכן מפורש ברש"י סנהדרין דף כ"ד וא"כ לא שייך לאקשו"י על רבי וכו' לא ידע מה שהתיר אביו רש"י בפינה ממיחם למיחם להטמין דהוא אף כדי שלא יתקדדו מטעם דאין לחוש משום דמתכוין לאקורי ארתוחי מרתח להו בתמיה אבל בצונן שאסור לחם, שייך לאסור אף במטמין שלא יחמו אטו הטמנה כדי שיחמו, וא"כ בתר"י שהקשו וכו' לא ידע רבי הא דאבות דרש"י בפינה ממיחם למיחם צריך לומר דמפורש בלהטמין את הצונן שאיירי להטמין כדי שלא יצונן יותר דהוא כמו לחם כדפי' הר"ן והרמב"ם והטעמים ולכן הקשו שטור דא"כ מי"מ מפינה ממיחם למיחם שהוא רק בחום כלי שני שמתוך וכ"ש צונן שמתוך, וע"ז תירצו דהכא דוקא דמוכח מלתא שנתכוין לצונן שפינהו ממיחם למיחם אבל קיתנן של מים דלא מוכח מידי יהא אסור להטמין וכוננום דמה שמתוך להטמין מה שהוא בחום כלי שני הוא רק כשמוכח מלתא שאינו רוצה בחום כלי ראשון שהרי נתכוין לצונן מחום

סימן יא'

בענין היתר כיסוי פח הנהוג בזמננו

ובכללם הבית מאיר, רע"א, המג"א (ס"ק ל"א), וכן המשנ"ב (ס"ק פ"א).

אכן איתא במס' שבת (דף לו ע"א) איבעיא להו מהו לסמוך בה, תוכה וגבה אסור, אבל לסמוך בה שפיר דמי וכו'. ופרש"י (ר"ה גבה) שעל גבה היינו עובי שפחה או כסוי שעל חללה עכ"ל, וכמו כן איתא בטור, ומזה העלה החזו"א (ס"י ל"ו סק"ט) דמבואר דרעתם היא דאם העמיד על הכיסוי לא מקרי סמיכה אלא על גבה ויש צורך של גריפה וקטימה, ובלא"ה אסור לשהות שם.

ועפ"י דבריהם אלו העלה החזו"א דהא דמהני הפסק קדירה ריקנית אינו מטעם דחשיב כירה גו"ק, אלא נראה דהוא שינוי שאין דרך בישול בכך, וגם ממעט החום הרבה, אבל הכיסוי שדרכו בכך ואינו ממעט החום כ"כ הוא בכלל על גבה, וכ"ש דדופן התנור עצמו לא חשיב הפסק ולא חשיב כסומך, דדרך החום לבקוע למעלה ולא מקרי סומך אלא מן הצד, ואע"ג דהגהות מרדכי נקט לשון גו"ק אינו אלא סמך בעלמא, אבל עיקרו דחשיב כסומך ועדיף מסומך, ומ"מ דוקא חזרה מותר אבל ליתן לכתחילה בשבת אסור וכו' עכ"ל.

לאחר מה שנחבאר בסימנים הקודמים שלרוב הפוסקים אין אופן להשהות תבשיל פחות ממאב"ד בכירות דידן אפי' ע"י הגדלת האש בחום המקסימלי, א"כ מוכרחים לגרוף או לקטום כירות דידן, והשאלה היא האם מהני קטימת האש ע"י טס של ברזל או אזבסט בין האש לקדירה.

והנה פסק בשו"ע (ס"י רנ"ג ס"ג) המשכים בבוקר וראה שהקדיחה תבשילו וירא פן יקדיח יותר, יכול להסיר ולהניח קדירה ישנה ריקנית על פי הכירה, ואז ישים הקדירה שהתבשיל כתוכה ע"ג קדירה ריקנית וכו'.

מקור דין זה הוא בהגהות מרדכי בריש פרק כירה שכתב וז"ל המשכים בבוקר וראה שהקדיחה תבשילו וירא שמה יקדיח יותר, אומר אני שיכול להסיר ולהניח קדירה ריקנית על פי הכירה והוה ליה כירה כגרופה וקטומה, שהרי הקדירה סותמת את הכירה, ואז ישים את הקדירה שהחמין בה על גבי קדרת ריקנית עכ"ל.

ובפשטות כוונתו בהיתר זה הוא מדין גו"ק, כל' דע"י שותם פי הכירה ואין האש גלויה, ממילא הוי ליה ככירה גו"ק, וכך הבינו רוב אחרונים

וכ"פ נמצאו ג' דינים שנחלקו בו הפוסקים, א) אם מותר לשהות י"ג כירה שהודלקה בחום המקסימלי, דעת האול"צ, ור' צבי פסח פרנק זצ"ל טרי, אבל לדעת הישכיל עבדי, אג"מ אז נדברו אסור. ב) אם חיישינן שמא קטיין או יכבה להבהת הגו, לדעת השו"ת שכיל עבדי, אול"צ, ור' צבי פסח פרנק זצ"ל, לא חיישינן, אבל לדעת האז נדברו האג"מ, כן חיישינן. ג) אם אמרינן לא ולוג ואסרינן גם הכירות שלא שייך בהם זיתוי, ממשמעות הישכיל עבדי, אול"צ, ר' צבי פסח פרנק זצ"ל, משמע שלא נמרינן לא פלוג, ובשו"ת אז נדברו הביא וברא זו ופקפק בה, אבל באג"מ מבואר אמרינן לא פלוג (ולקמן בסי' יז נביא עוד פוסקים שס"ל כן).

ספר אור הלבנה

הוציא לאור

הוציא לאור

הוציא לאור

בענין היתר כיסוי פח הנדווג בזמננו

מבואר מדברי החזו"א שהוא הבין דההיתר דקדירה ריקנית אין זה מחמת דחשיב כירה גו"ק, אלא הוא מדין סמיכה אצל התנור, ורק קדירה ריקנית מהני מדין סמיכה, משום דאית בה תרתי לטיבותא, א) שאין דרך בישול בכך, ב) ממעט החום הרבה, אבל הכיסוי שדרכו בכך ואינו ממעט החום כ"כ, אפי' מדין סמיכה אין להתיר. ועולה מדברינו מח' האחרונים בהיתר קדירה ריקנית, האם הוא מדין כירה גו"ק או מדין סמיכה.

קלקול באש, א"כ יש ללמוד נמי דטס של ברזל כפח ובלעך וכדו', נמי לא יועיל לא מדין סמיכה ולא מדין גו"ק, והגם דלא דמי ממש כיסוי פח לכיסוי הכירה, דהרי להדיא כתב החזו"א דכיסוי הכירה דרכו בכך, משא"כ כיסוי הפח פשוט הוא דאין דרכו לבשל בכך, מ"מ מאחר דליכא תרתי לטיבותא משום שאינו ממעט החום כ"כ, שפיר יש לדמותו לכיסוי הכירה ואסור לשהות ע"ג, וכן כתב להדיא בחזו"א (שם ס"ק י"א) דלא מהני כיסוי פח להחשיב כירה גו"ק.

← **והמעט** דלדעת החזו"א לא חשיב כירה גו"ק, ביאר השבות יצחק (פ"ה אות ג') דלגריפה לא מהני, לא מיבעיא למאי דקיי"ל דגריפה הוא שיוציא כל הגחלים חוץ לכירה לגמרי, אלא אפי' לראשונים דס"ל דמהני שיגרנף הגחלים לצד הכירה, ס"ל לחזו"א דקדירה ריקנית לא נחשב גריפה כיון שסו"ס כל הגחלים נמצאים מתחת הקדירה, וגם לא חשיב קטום, כיון דקטימה הוא מעשה קלקול בגוף האש, משא"כ קדירה ריקנית אינו עושה שום מעשה קלקול בגוף האש, ועל כן הוצרך החזו"א לבאר דטעם ההיתר הוא משום סמיכה.

→ **אולם** בשו"ת אג"מ (ח"א סי' צ"ג) הרכה לחלוק על דברי החזו"א, ולדעתו שפיר נחשבת הכירה גו"ק ע"י נתינת הפח והבלעך, ודחה ראית החזו"א מדברי רש"י, דהרי ידוע ששיטת רש"י (במס' שבת דף לו ע"ב) היא דטעם הצורך של גו"ק הוא משום דבלא"ה מוסיף הבל, ולא משום חשש חיתוי, [ע"י בסי' א' שהרחבנו בכיבוד שיטתו], וא"כ י"ל שמה שכתב רש"י שכיסוי הכירה אינה נחשבת ככירה גו"ק אלא כעל גבה, היינו משום דאזיל לשיטתו דכל זמן שמוסיף הבל יש לאסור, אבל לדידן דקיי"ל כדברי התוס' (שם ד"ה לא יתן) דטעם הצורך של גו"ק הוא משום חשש חיתוי, א"כ שפיר מהני כיסוי הכירה כדי שלא יחתה. אולם באג"מ עצמו דחה דבר זה, דהרי גם הטור כתב דכיסוי הכירה לא נחשב

אור הלבנה ♦ סימן י"א

ככירה גו"ק, אפי' דלדעתו של גו"ק הוא משום חשש התוס', ולא משום שמוסיף רש"י, ומוכח מזה שלא ח

ומ"מ סיים באג"מ דאין ל מדברי רש"י, דהתם

היה דרכו בכך, ודרך הבישו כזה הרבה פעמים, משום ד

היה קשה לצמצם האש, ו האש היה גדול מאד עו

שיקדיח תבשילו, ולכן החבשילים ע"ג הכיסוי ז

שם, ומשום הכי לא מהנ יבוא לחתות, משא"כ בכ

שיכול להקטין ולהגדיל ז שום צורך להניח תבשיל

ברזל כדי שלא יקדיח ת הכי אין דרך כלל לבשל

מהני להיכר שלא יבוא י אכן יש להבין את דברי

פשוט הוא שו שבזמננו אין דרך לבש

ברזל וכדו', ואעפ"כ לא נ דבר זה, וא"כ צ"ב מה נ

החזו"א להא וי"ל דפלוגתייהו תליא

של קדירה ריקנית. סמיכה או מטעם גו"

תלויה בכיבוד גדר הג דעת החזו"א היא שבע

באש עצמו, ומשום הכי פירש שהיתר של קדירה ריקנית הוא מטעם סמיכה, משא"כ לדעת האג"מ לא צריכים מעשה קלקול בגוף האש, אלא צריכים מעשה צינון באש שיהיה מורגש בתבשיל, וזה אפשר לעשותו גם אם לא נוגעים האש כלל, אלא רק מכסים אותו מלמעלה, ועל כן ההיתר של קדירה ריקנית הוא מטעם גו"ק.

ולאחר שיסוד פלוגתייהו תלוי בזה, מובן מדוע לדעת החזו"א צריכים למעט החום הרבה, משא"כ להאג"מ די במיעוט החום קצת, כי הרי להחזו"א דכל ההיתר הוא מדין סמיכה, שפיר מחלקינן בין הפסק חלל רב או מעט, כי הרי כל ההיכר בסמיכה הוא שינוי דרגת החום, שבמקום להניח תבשילו ע"ג הכירה הניתר במקום פחות חם, ולכן במקום שהאש בוקע למעלה צריכים הפסק יותר גדול, כדי שיהיה היכר על שינוי דרגת חום, ומשום הכי הפסק פח לא מהני, משא"כ לדעת האג"מ שההיתר הוא משום גו"ק, אם כן בזה לא מחלקינן בין הפסק רב או מעט, כי עיקר ההיתר של גו"ק היינו שצינן האש ועשה מעשה היכר שמבשל כעת באופן לא רגיל, ומשו"ה לא בעינן לדעתו הפסק רב, ועל כן שפיר מהני הפסק פח.

→ **אולם** מצינו ביאור שונה בהכנת שיטת החזו"א, וכמו שכתב בחוט שני

ככירה גו"ק, אפי' לדעתו טעם הצורך של גו"ק הוא משום חשש חיתוי כדעת התוס', ולא משום שמוסיף הבל כשיטת רש"י, ומוכת מזה שלא תלוי זה בזה.

ומ"מ סיים באג"מ דאין ללמוד לאסור מדברי רש"י, דהתם כיסוי הכירה היה דרכו בכך, ודרך הבישול היה באופן כזה הרבה פעמים, משום דבכירות דידהו היה קשה לצמצם האש, והרבה פעמים האש היה גדול מאד עד שהיה ירא שיקדיח תבשילו, ולכן היו מניחים התבשילים ע"ג הכיסוי הכירה ומבשל שם, ומשום הכי לא מהני להיכר שלא יבוא לחתות, משא"כ בכירות גז שלנו שיכול להקטין ולהגדיל האש, א"כ אין שום צורך להניח תבשילו ע"ג טס של ברזל כדי שלא יקדיח תבשילו, ומשום הכי אין דרך כלל לבשל בכה"ג ושפיר מהני להיכר שלא יבוא לחתות עכ"ל.

אכן יש להבין את דברי האג"מ, דהרי פשוט הוא שהחזו"א מודה שבזמנינו אין דרך לבשל ע"ג טס של ברזל וכדו', ואעפ"כ לא מלאו לבו להחזיר דבר זה, וא"כ צ"ב מה נקודת המח' בין החזו"א להאג"מ.

וי"ל דפלוגתייהו תליא בהכנת ההיתר של קדירה ריקנית, אם הוא מטעם סמיכה או מטעם גו"ק, ויסוד המח' תלויה בביאור גדר הגריפה והקטימה, דעת החזו"א היא שבעינן מעשה קלקול

אש, א"כ יש ללמוד נמי דטס כפח ובלעך וכדו', נמי לא מדין סמיכה ולא מדין גו"ק, א דמי ממש כיסוי פח לכיסוי הרי להדיא כתב החזו"א דכיסוי ירכו בכך, משא"כ כיסוי הפח ואין דרכו לבשל בכך, מ"מ דליכא תרתו לטיבותא משום זממעט החום כ"כ, שפיר יש לכיסוי הכירה ואסור לשהות ן כתב להדיא בחזו"א (שם ס"ק א מהני כיסוי פח להחשיב כירה גו"ק.

→ **ישו"ת** אג"מ (ח"א סי' צ"ג) הרבה לחלוק על דברי החזו"א, ולדעתו חשבת הכירה גו"ק ע"י נתינת הבלעך, ודחה ראיית החזו"א רש"י, דהרי ידוע ששיטת רש"י וכת דף לו ע"ב) היא דטעם הצורך "ק הוא משום דבלא"ה מוסיף לא משום חשש חיתוי, [ע"י בסי' יחבנו בביאור שיטתו], וא"כ י"ל שכתב רש"י שכיסוי הכירה אינה נכירה גו"ק אלא כעל גבה, היינו דאזיל לשיטתו דכל זמן שמוסיף ש לאסור, אבל לדין דקיי"ל כדברי (שם ד"ה לא יתן) דטעם הצורך של זוא משום חשש חיתוי, א"כ שפיר יסוי הכירה כדי שלא יחתה. אולם ג עצמו דחה דבר זה, דהרי גם כתב דכיסוי הכירה לא נחשב

אור הלכה ♦ סימן יא

בענין היתר כיסוי פת הנהוג בזמננו

(ח"ב עמ' קי"א הערה ל"ה) דס"ל לחזו"א דכיסוי פת נחשב דרכו לבשל בו, ומשום הכי לא מהני להחשיב הכירה כגו"ק, וביאר שם דאין הכוונה ס"ל לחזו"א שבמציאות הדרך היא לבשל ע"י טס של ברזל, אלא הכוונה היא דכיון דדרכו לשמש לתועלת פיזור החום לשטח יותר גדול כשאינו רוצה להבעיר אישים הרבה, ובשבת נצרך לזה כיון שאינו יכול לכבנת האש, משו"ה לא מהני להיכר.

ונמצאו ב' ביאורים בשיטת החזו"א, מדוע לא מהני נתינת טס של מתכת וכדו' להחשיב הכירה כגו"ק, (א) דבאמת אין דרך לבשל ע"י פת, ומ"מ מאחר שאינו עושה מעשה קלקול באש, וגם אינו ממעט החום כ"כ, לא מהני.

(ב) ולא מהני להיכר משום דהתשיבו החזו"א לדרכו בכך. והנפק"מ ביניהם הוא כמש"כ בחוט שני (שם) אם ישם פת קטן מאוד ע"ג האש שיכסה את האש בעצמו, וממעט החום כך שלא ישמש לפיזור החום, וגם אין דרך להשים דבר כזה, ולביאור הא' שכתבנו גם בזה פשוט שיש לאסור, כיון שלא עשה מעשה קלקול באש, וגם אינו ממעט החום כ"כ, אבל לביאור השני, כתב בחוט שני דהוי היכר גדול וגם אין דרכו של בישול בכך, ולכאורה אף לחזו"א יהני לעשותו כגורפה וקטומה להתיר להחזיר את הקדירה ע"ג בשבת.

[ולכאורה ממה שכתב בחוט שני שפת קטן יועיל אף לדעת החזו"א משום שאין דרכו בכך, משמע לדעתו לא בעינן תרתי לטיבותא, דהא אפי' שפת כזה אין דרכו בכך, מ"מ אינו ממעט החום כ"כ, וא"כ מוכרחים לומר בדעת החוט שני, שהוא הבין בדעת החזו"א דלא בעינן תרתי לטיבותא, אלא בחדא לטיבותא סגי, ולכאורה ממכתב החזו"א (המובא בשו"ת שבה"ל ח"א סי' צא) מבואר להדיא דבעינן הפסק אויר גדול בין האש לתבשילו כדי שימעט החום הרבה, ושיהיה שינוי במינכר טפי עיי"ש].

עכ"פ יוצא מח' הפוסקים אם מהני כיסוי הפת להחשיב הכירה כגורפה וקטומה, ולדינא כל גדולי הפוסקים הסיקו בדברי האג"מ להתיר כיסוי הפת, וכמש"כ בכה"ת (סי' רנ"ג ס"ק י"א), ובשו"ת זרע אמת (ח"ג סי' כ"ו), ובשו"ת אול"צ (ח"ב פי"ז סעי' א'), ובשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' צ"א), ובשו"ת משנה הלכות (ח"ז סי' ל"ד), ובשש"כ (פ"א הערה נ"ד) העיר שכן מנהג ירושלים.

וראיה אלימתא יש לדברי האג"מ, ממה שכתב המג"א (סי' רנ"ג ס"ק ל"א) שע"ג תנורים שלנו שרי ליתן אפי' האש בתוך התנור כיון שיש מעזיבה המפסיק בין האש, ובמהרי"ל כתוב דאם מונח עץ או דף על התנור, מותר להניח עליה קדירה. ומבואר להדיא דאפי' בהפסק דף

או עץ כבר מספיק כדי ליחשב כירה גו"ק, וא"כ ה"ה בניד"ד דע"י נתינת הפת נחשבת הכירה גו"ק.

והגם שהיה אפשר לומר דאה"נ דבעצם מהני כיסוי הפת להחשיב כירה גו"ק כדעת רוב הפוסקים, מ"מ בכירות גו' דידן לא ינהה, דהרי להדיא מבואר בשו"ע (סעי' א') דאסור לשהות בתנור אפי' גו"ק, וא"כ אולי כירות גו' דידן שחומם רב מאוד דינם כתנור שלא מהני גו"ק. זה אינו כמש"כ בשו"ת אג"מ (ח"א סימן צ"ג), דהרי כל חומרת התנור הוא משום דנקלט חומו טפי מכירה, ויכול לבשל שם אף כשיגרוף הגחלים, ולכן ליכא היכרא ממה שגרף וקטם שמסלק דעתו מלחתות בגחלים, אלא אפשר שגרף וקטם משום שירא שלא יקדיח תבשילו בריבוי האש, ולכן חיישינן שמא יחתה,

ולפ"ז י"ל דרך בתנור החמירו משום שדרך לשמשו אף גו"ק כדי להפחית חומה, משא"כ בכירות גז שלנו דאין דרך לבשל בכיסוי פח כדי להפחית חומו, כיון שיכול לצמצם החום כפי רצונו, ממילא אין לך היכר גדול מזה שמסלק דעתו מלחתות.

ומלבד סברא זו, יש עוד כמה סברות לומר דכירות גז דידן קיל טפי מכירות של זמן חז"ל, וכתבנו סברות אלו באריכות לעיל (סימן ח').

וכמה שיש לדרון בהיתר כיסוי פח הוא מדוע לא אסרינן מדין הטמנה, דהרי הבלעך בודאי דמוסיף הבל, ודעת השו"ע (סי' רנ"ג ס"א) היא דהטמנה במקצת שמיה הטמנה, ולקמן (סי' פו) נבאר דין זה באריכות.

או עץ כבר מספיק כדי ליחשב כירה גו"ק, וא"כ ה"ה בניד"ד דע"י נתינת הפח נחשבת הכירה גו"ק.

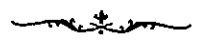
והגבם שהיה אפשר לומר דא"י דבעצם מהני כיסוי הפח להחשיב כירה גו"ק כדעת רוב הפוסקים, מ"מ בכירות גז דידן לא יהנה, דהרי להדיא מבואר בשו"ע (סעי' א') דאסור לשהות בתנור אפי' גו"ק, וא"כ אולי כירות גז דידן שחומם רב מאוד דינם כתנור שלא מהני גו"ק. זה אינו כמש"כ בשו"ת אג"מ (ח"א סימן צ"ג), דהרי כל חומרת התנור הוא משום דנקלט חומו טפי מכירה, ויכול לבשל שם אף כשיגרוף הגחלים, ולכן ליכא היכרא ממה שגרף וקטם שמסלק דעתו מלחתות בגחלים, אלא אפשר שגרף וקטם משום שירא שלא יקריח תבשילו בריבוי האש, ולכן חיישינן שמא יחתה,

פח הנרוג בזמננו

וב בחוט שני שפח אף לדעת החזו"א וד, משמע דלדעתו יבוחא, דהא אפי' בכך, מ"מ אינו ג"כ מוכרחים לומר שהוא הבין בדעת דתני לטיבוחא, אלא , ולכאורה ממכתב ז שבה"ל ח"א ס"י צ"א) נן הפסק אויר גדול כדי שימצט החום במינכר טפי עיי"ש].

סקים אם מהני כיסוי יב הכירה כגורופה בל גדולי הפוסקים ג להתיר כיסוי הפח, (סי' רנ"ג ס"ק י"א), ח"ג ס"י כ"ו), ובשו"ת ג"י א'), ובשו"ת שבט בשו"ת משנה הלכות ש"כ (פ"א הערה ג"ד) גנהג ירושלים.

ז לדברי האג"מ, ממה י"א (סי' רנ"ג ס"ק ל"א) שרי ליתן אפי' האש שיש מעזיבה המפסיק י"ל כתוב דאם מונח זר, מותר להניח עליה זדיא דאפי' בהפסק דף

16

7 ב. שאלה. הנותן מכסה פח על גבי האש כדי להשהות שם אוכל, האם צריך גם לכסות או להסיר את כפתורי הגז, והאם די בהסרת הכפתורים בכדי שיהא דין האש כגרופה וקטומה.

המוסיף הבל אסור אפילו מבעוד יום, כמבואר בשו"ע בסימן רנ"ז סעיף א'.

ואינו נראה, דהנה לכאורה יש להקשות על מרן מהגמרא בשבת ל"ט ע"א מגלגלין ביצה ע"ג גג רותח, ומשמע שאף שנותן את הביצה ע"ג הגג, אין בזה איסור הטמנה, ולדעת מרן הרי היה צריך לאסור משום הטמנה במקצת. וראה בפרמ"ג בסימן רנ"ד א"א ס"ק י"ב מש"כ בזה. ונראה ליישב בשני אופנים. א. שמרן אסר משום הטמנה דוקא בגחלים, משום שהדרך שם שהסיר שוקע והגחלים גם מקיפים את הסיר מסביב, ולכן נחשב הטמנה, אבל במקום שאינו שוקע אין בזה משום הטמנה. וראה גם בספר בית מאיר בסימן רנ"ג-שם שכתב כן. (ומה שבכ"י בסימן רנ"ז הצריך שהלוח שנותן על הקדירה לא יעלה הבל כלל, אפשר שהוא משום שפעמים שהלוח גמיש באופן שמכסה מעט מהצדדים, וצ"ע). ב. עוד יש לומר שכגון אין זה נחשב הטמנה, משום שאין דרך הטמנה בכך ואינו יכול להטמין בתוכו, וכמו שמתור לטמון בסלעים, כמובא ברמ"א בסימן רנ"ז סעיף ג', וכתבו התוס' בב"ב י"ט ע"א ד"ה משום, שהטעם הוא שאין דרך להטמין בכך, ע"ש. ומעתה מאותם טעמים יש להחיות גם במכסה הפח שצ"ג האש, כיון שאין הסיר שוקע, וגם אין דרך הטמנה בכך. וכן נהגו בירושלים לשים חמין ב"פורון" אף שהקרקע שם היתה חמה ביותר, ולא חששו משום הטמנה, וצריך לומר שהטעם הוא כמו שנתבאר.

וכן לענין פלטה חשמלית, כיון שאין אפשרות להגביה את החום, לא שייך חשש חיתוי, ודינה כגרוף וקטום; ומותר להשהות עליה בכל אופן. אבל פלטה חשמלית שיש בה כמה דרגות חום, אם אינו מפעיל את הפלטה בחום הרב ביותר, אינה נחשבת גרופה וקטומה, וצריך לשים על הפלטה הפסק. ואף די שישים נייך כסף, כדי שיחשב גרוף וקטום. וצריך שיהא הנייף חזק שאינו עשוי ליקרע. וכן פתיליה נהגו לדונה ככירה, ויכסנה כדין כיריים.

7 ב. פשוט שכל שכיסה האש הרי היא נחשבת קטומה, ואין צריך לעשות עוד מעשה כדי למנוע חשש של חיתוי, מפני שכבר עשה היכר בכיסוי. ועכ"פ אין

וכן מוכח מדברי השו"ע בסימן רנ"ג סעיף ג', שכתב שהמשכים בבוקר וראה שהקדירה תבשילו וירא פן יקדיח יותר, יכול להסיר את הקדירה ולהניח על הכירה קדירה ריקנית ויחזיר את הקדירה עליה, ובלבד שתהיה רותחת ולא הניחה ע"ג קרקע. וקשה למה לא כתב מרן ג"כ שתהיה האש גרופה וקטומה, והרי חזרה מותרת רק בגרוף וקטום, כמ"ש לעיל בסעיף ב', ועל כרחק שהאש נחשבת גרופה וקטומה ע"י הקדירה הריקנית, וא"כ מוכח שע"י כיסוי שאין רגילות לכסות בו את הכירה חשיב כגרוף וקטום. ואף שהתו"א חילק בין קדירה לשאר כיסויין, מ"מ פשוט הדברים נראה כמו שנתבאר. ועוד שאפשר שכיריים של גז שלנו עדיף מכירה הנזכרת בשו"ע, שאפשר שאש שלנו אינה נחשבת כגפת ועצים, אלא כקש וגבבא, שמותר בשהיה, כמבואר בשו"ע סימן רנ"ג סעיף א', שהרי בכירה האש היתה גדולה וחומה רב ומהני לה החיתוי, ואש שלנו היא ודאי פחות מזה. ועוד שבכירה האש היתה כוערת גם מסביב לקדירה, משא"כ באש שלנו. וראה עוד במש"כ בב"י שם בשם הכלבו. ועוד אפשר שכל החשש שמא יתחה הוא דוקא באש של גחלים שהולכת ודועכת, אבל אש שלנו קבועה היא. אלא שמאידך אפשר שיש מקום להחמיר באש שלנו יותר, משום שאש שלנו אינה דועכת כשל פעם, ולכן נהגו להחשיבה כגפת ועצים, וכיון שאנו מחמירים רק מכח המנהג, יש לנו גם להקל מכח המנהג, שנהגו להחשיב כיסוי הקדירה כגרוף וקטום, ולכן למעשה מותר להשהות ע"ג הפח כיון שדינו כגרוף וקטום.

ומותר אף להחזיר בכיריים של גז, ודלא כמי שרצה לומר שכיון שהאש שלנו קרובה, דינו כבתוכה, ואסור בחזרה, כמבואר בשו"ע שם, אלא כיון שאין האש חזקה כמו אש כירה וכמו שנתבאר לעיל, מותר אף בחזרה. ואף אם יש נקבים בפח מהני, כיון שעכ"פ יש היכר, ולא יבוא לחתות.

ויש מי שרצה לאסור לשים סיר ע"ג פח משום הטמנה במקצת, שהרי הפח נחשב מוסיף הבל מחמת האש שלמטה, וכתב מרן בשו"ע בסימן רנ"ג סוף סעיף א' שאם נותן את הסיר ע"ג גחלים אסור משום הטמנה, ומשמע שאף שנוגע רק מלמטה אסור לדעת מרן שאסור הטמנה במקצת, והטמנה בדבר

תש
ג.
תז
עלי
ד.
תז
אם
עם
דלו
דלו
לה
און
קנ
ג.
מב
שמ
שמ
מד
ע"י
ד.
בת
והי
וכו
גון
מר
לה

אור פרק יז. דיני שהיה חזרה והטמנה לציון קנז

תשובה. הנותן מכסה פח על גבי האש אין צריך גם לכסות או להסיר את כפתורי הגז, ועל כל פנים אין די בהסרת הכפתורים לבד להחשיבה כגרופה וקטומה, וצריך לכסות את האש בכיסוי.

ג. שאלה. במקום שאין אפשרות להגביה הלהבה יותר, האם מותר להשהות על גבה.

תשובה. במקום שאי אפשר להגביה הלהבה, כגון שהגביהה לגובה מקסימלי, דינה כגרופ וקטום, ומותר להשהות עליה בערב שבת אף מאכל שלא נתבשל לגמרי. (ולענין לתת עליה תבשיל בשבת, ראה להלן בפרק ל' תשובה י"ג).

ד. שאלה. האם מותר להשהות תבשיל בתנור חשמלי בשבת.

תשובה. תנור חשמלי דינו ככירה שאינה גרופה, ומותר להשהות בו תבשיל מערב שבת אם יכסה בפח או בנייר כסף את מקור החום. אך אין היתר לפתוח את דלת התנור, אלא אם כן התנור בעל חום קבוע שאינו משתנה כלל (מצב שבת), או שהוא תנור שיש בו ווסת חום עם נורת ביקורת המעידה על פעולת התנור, וכשהנורה דולקת יכול לפותחו. וכן אין לסגור את דלת התנור, אלא אם כן התבשילים שבתוכו מבושלים כל צרכם, שבמקום מצוה רשאי לסגור את דלת התנור.

ידי כיסוי תחתיתו בפח או בניר כסף, ובתנורים שסליל החימום הוא בחלק העליון של התא היה נראה להתיר, משום שיש לומר שכל מה שגזרו שמא יקטום הוא כשהאש מתחת, ולא כשהאש למעלה, ואין לנו לגזור גזירות מדעתנו, ועוד שיש לצרף לזה מה שנתבאר לעיל בבאורים לתשובה א' שבאש קבועה אין חשש קטימה, ע"ש, ומ"מ טוב לכתחילה שיכסה גם את החלק העליון.

ולענין פתיחת הדלת של התנור, דינו כהרמת מכסה סיר שנתבאר להלן בתשובה ט', שאין להרים ולכסות אא"כ התבשילים מבושלים כל צורכם ובמקום מצוה, ע"ש. ובתנורים שלנו שיש בהם טרמוסטט, יש חשש שגורם להפעלת התנור ע"י פתיחת הדלת, ולכן רק אם התנור נמצא במצב שבת שהחום בו קבוע, ולא משתנה ע"י פתיחת הדלת וסגירתה, מותר לפתוח את הדלת ולסגורה, וכן אם יש נורת ביקורת שיודע מתי התנור פועל, רשאי לפתוח את הדלת כשהתנור פועל, וכמו שיתבאר להלן בפרק מ"א תשובה ב' ע"ש. ואף שלענין פתיחת מקרר בשבת נתבאר שם שיש מקום להקל, הכא בהבערה דאורייתא יש להחמיר. ולענין חזרה דינו ככירה וכמו שנתבאר לעיל.

להסתפק בהסרת הכפתורים, משום שלא מצינו בחז"ל אופנים למנוע חשש שמא יחתה אלא רק ע"י גריפה וקטימה, ואין לנו לחדש היום אופנים חדשים למנוע חשש חיתוי.

ג. כיון שאין אפשרות להגביה יותר לא שייך לגזור שמא יחתה. ופשוט שאף אם סמוכים לאש עוד מבערים שהאש בהם גדולה יותר מאש זו, לא אמרינן שמא יבעיר, שלא מצינו שגזרו אלא שמא יחתה, ולא שמא יבעיר אש אחרת. ואין אנו גוזרים גזירות חדשות מדעתנו, וכמ"ש הרא"ש בשבת פרק ב' סימן ט"ו, ע"ש. ומדין הטמנה במקצת, ראה מה שנתבאר לעיל בבאורים לתשובה א', ע"ש.

ד. תנור חשמלי דינו ככירה, שאף שכתב בשו"ע שם סעיף א' שתנור אין להשהות בו כלל, זהו דוקא בתנור שבימימהם, שהיה רחב מלמטה וצר מלמעלה, והיה חומו רב ביותר, אבל תנור שלנו דינו ככירה, וכמ"ש ברמ"א שם, ע"ש. ואף שבתנורים שלנו, כאשר גופי החימום נמצאים מתחת לכל שטח התנור והחום מרובה, יש להם לכאורה דין של כופח, מ"מ נהגו להחשיבם ככירה. ועל כן תנור חשמלי, יש להתירו על

ולצנן. ע"ש. וכ"כ הטושיע (סימן רנג סעיף א) ששם קוטם הגחלים דהיינו שכיסה אותם באפר למעט חומם, מותר להשהות עליהם ע"ש. ומשמע דדוקא משום שנתמעט החום של הגחלים ע"י הקטימה, משויה מותר, שכיון שעשה כן, הרי גילה בדעתו שאינו חפץ בהבערתם, ולא יבוא לחתות בשבת. ומ"מ מבואר בגמ' (שבת לו.) שאין צריך שיתמעט החום הרבה, וכמיעוט כלשהו סגי, ולכן אפילו נתן עליהם נעורת של פשתן דקה הרי הם כקטומים, ומותר להשהות על הכירה. וכ"כ הרשב"א והרי"ן (שבת לו.) בשם הירושלמי שא"צ קטימה גמורה עד שלא יהא ניכר שם אש כלל רק בכיסוי אפר כלשהו מלמעלה על גבי הגחלים שרי. ע"ש. וכן הובא בב"י (סי' רנג), וכ"כ האחרונים שם. ולפי' כשנתן כיסוי של פח וכי"ב על גבי להבת האש אע"פ שהכיסוי מתחמם מאד מחמת האש, מ"מ הו"ל שפיר אש קטומה, דכיון שעכ"פ עשה מעשה ומיעט את חום האש מעט, לא יבוא כבר לחתות בשבת. וכ"כ הכה"ח (סימן רנג אות יא) - שאם נתן דבר המפסיק בין הגחלים לקדרה, כגון שהניח חתיכת ברזל על גבי הגחלים וכיסם, מותר להניח הקדרה על גבי כיסוי הברזל, ולכן המששים קפה על האש, אם נתנו חתיכת ברזל על האש בענין שנתכסו כל הגחלים מותרים להחזיר את כלי הקפה בשבת אחר שנטוהו משם. עכ"ל. וכ"כ בשו"ת ישכיל עבדי ח"ג (חאו"ח סימן י), ובשו"ת והשיב משה הכהן (חאו"ח סי' יט). וכי"ב כי בהגהות מרדכי (פרק כירה) בשם מהר"ם, שאדם שרואה שתבשילו עומד להקדיח בשבת יכול להסירו, ולהניח על גבי הכירה קדרה ריקנית ויתן על גבה התבשיל, ואף שאסור להחזיר בשבת קדרה על גבי כירה שאינה גרו"ק לכוי"ע, מ"מ כיון שנתן קדרה ריקנית על גבי הכירה וסותם את חלל הכירה הו"ל ככירה

גרו"ק. ע"כ. וכ"כ מרן בשי"ע (סימן רנג סעיף ג). ע"ש. וה"ה אם נותן חתיכת ברזל כמו בני"ד.

אמנם הגאון מופה"ד שלפנינו, החזון איש וצ"ל (חאו"ח סי' לו אות ט) העיר ממה שפרש"י (שבת לו.) בד"ה גבה, שעל גבה מיקרי על שפת הכירה או על "כיסוי שעל חללה". וכ"כ הטור (סימן רנג). ומבואר דבמעמיד על גבי כיסוי הכירה לא מיקרי סמיכה אלא על גבה, וה"ט משום שהכיסוי דרכו בכך וגם אינו ממעט את החום כל כך וכ"כ ולא דמי להפסק ע"י קדרה ריקנית, דחתם נראה שהוא שינוי שאין דרך בישול בכך וגם ממעט את החום הרבה. עכ"ל. והוסיף (באות יא) וז"ל: שהייה דנהוג בארץ הקדש שפתילת האש למטה תחת הפטפוט ושופתין הקדרה למעלה על הפטפוט והאש תחת שולי הקדרה, דינו ככירה שאינה גרו"ק. ואף אם מעמידים פח של מתכת, ומשימין הקדרה בתוך הפח, מ"מ לא חשוב כד"ן נתן קדרה ריקנית על הכירה להפסיק, דזכא לא הו"י רק ככיסה את הכירה בכיסוי, והעמיד הקדרה על הכיסוי, דזה חשוב על גבה וכמשי"ל (אות ט). עכ"ל. והנה אע"פ שבזמן הגמ' דרכן היה גם בימות החול להעמיד קדרות תבשילים על כיסוי הקדרה להתבשל. וכמבואר בחידושי הרי"ן (שבת לו.) וז"ל: כירה שהסיקה וכו', פעמים דנותנים תבשיל בתוכה, פעמים על גבה. עכ"ל. וכ"כ הבי"ח (סימן רנג) שכך היו רגילים להעמיד הקדרה על גבי הכירה או על עובי שפתה או על גבי הכיסוי שעל חללה. ע"כ. וע"ע בחידושי מהר"ם מלובלין (שבת לו.) בפרש"י ד"ה נותנין שכי, אבל לפעמים נותנים ג"כ הקדרה על גבה, דהיינו על הפתח הפתוח למעלה, שמתוקן עליו כיסוי מתכת שנותנים עליו קדרה וכו' לכך קתני במתני' (ר"פ כירה) נותנין "עליה" תבשיל. ע"כ. ולא דמי לפתילת נפט או לכיריים של גז

שבזמננו שאין להם שום כיסוי, ובימות החול מבשלים עליהם כשהאש מגולה, ורק כדי שיהיו מותר להשהות עליהם תבשיל לשבת, מכסים או להבת האש בכיסוי של פח וכי"ב. אי"כ לכאורו הו"ל מעשה חשוב וגילוי דעת גמור שאינו חפ בהבערת האש, והרי זה קטם הגחלים באפ וכמשי"ל. אולם נראה שהחזו"א ז"ל ס"ל דתדר בעינן: א. שהכיסוי אין דרך לבשל עליו בימו החול. ב. שמתמעט החום הרבה על ידי הכיסוי וכמ"ש במפורש באות ט, ומשום הכי סי' דכיסוי של פח שנותן על גבי האש, אינו מספ לחשבה כקטומה, דסו"ס אין החום מתמו הרבה. ודוקא אם מפסיק בין האש לתבשיל ידי קדרה ריקנית שנותן תחת קדרת התבשיל, הו"ל כקטומה, משום שאין דרך בישול על קדרה ריקנית וגם מתמעט החום הרבה.

← אולם לפע"ד, יש להעיר בדב"ק שמה שמצ שיתמעט החום הרבה, לכאורה נסתר ממי"ש בסי"ד דבקטימה סגי בנתינת אפר על גבי הגח וא"צ לעשות קטימה גמורה. ועוד, שאפי' החזו"א יפרש שעכ"פ מתמעטת האש הרבה ע"י קטימה כזו, והחידוש הוא דלא ב שתכבה האש לגמרי כמו בגרף דבעינן שי את האש לגמרי. או שיהלק בין אם ממעט החום על ידי עשיית מעשה בגוף הגח שבמציאות האש נתמעטה, לבין נתן עי' כיסוי מלמעלה שהאש נשארת כבתחילו שהחום נתמעט. מכל מקום נלע"ד שיש ל על ידי נתינת פח על להבת האש אפילו א כיסוי הפח נחשב כקטימה, שמכל מקום היכר שהיום שבת בזה שרואה שיש כי האש שלא כדרכו בימות החול, ונזכר היום ולא יבוא להגדיל את האש. וכן להרא"ש בפסקיו (פ"ג דשבת סימן י) דאמרינן מביא אדם קיתון של מים ומני

ספר מנוחת אברהם
חלק ראשון
פרק"ל ל' אהבה או צ"ח

שבזמניו שאין להם שום כיסוי, ובימות החול מבשלים עליהם כשהאש מגולה, ורק כדי שיהיה מותר להשהות עליהם תבשיל לשבת, מכסים את להבת האש בכיסוי של פח וכי"ב. אי"כ לכאורה הו"ל מעשה חשוב וגילוי דעת גמור שאינו חפץ בהבערת האש, והרי זה כקטם הגחלים באפר וכמשי"ל. אולם נראה שהחזו"א ז"ל ס"ל דתרתני בעינין: א. שהכיסוי אין דרך לבשל עליו בימות החול. ב. שמתמעט החום הרבה על ידי הכיסוי. וכמשי"ל במפורש באות ט, ומשום הכי ס"ל דכיסוי של פח שנותן על גבי האש, אינו מספיק לחשבה כקטומה, דסו"ס אין החום מתמעט הרבה. ודוקא אם מפסיק בין האש לתבשיל על ידי קדרה ריקנית שנותן תחת התבשיל, אז הו"ל כקטומה, משום שאין דרך בישול על גבי קדרה ריקנית וגם מתמעט החום הרבה.

← אולם לפע"ד, יש להעיר בדב"ק שמה שמצריך שיתמעט החום הרבה, לכאורה נסתר ממי"ש לעיל בס"ד דבטימה סגי בנתינת אפר על גבי הגחלים וא"צ לעשות קטימה גמורה. ועוד, שאפי"א אם החזו"א יפרש שעכ"פ מתמעטת האש הרבה אף ע"י קטימה כזו, והחידוש הוא דלא בעינין שתכבה האש לגמרי כמו בגוף דבעינין שיוציא את האש לגמרי. או שיחלק בין אם ממעט את החום על ידי עשיית מעשה בגוף הגחלים שבמציאות האש נתמעטה, לבין נותן עליהם כיסוי מלמעלה שהאש נשארת כבתחילה רק שהחום נתמעט. מכל מקום נלע"ד שיש להתיר על ידי נתינת פח על להבת האש אפילו אם אין כיסוי הפח נחשב כקטימה, שמכל מקום יש לו היכר שהיום שבת בזה שרואה שיש כיסוי על האש שלא כדרכו בימות החול, ונוכר ששבת היום ולא יבוא להגדיל את האש. וכן מצאנו להרא"ש בפסקיו (פ"ג דשבת סימן י) אהא דאמרינן מביא אדם קיתון של מים ומניחו כנגד

המדורה ולא בשביל שיחמו אלא בשביל שתפיג צינתן. שהעיר למה לא חששו שמא יחתה הרי המדורה אינה גרופה ואינה קטומה. וכי וז"ל: ויש לומר כיון שהצריכו חכמים להרחיק מן המדורה מדנקט כנגד המדורה ולא אצל המדורה, איכא היכרא ולא אתי לחתויי. עכ"ל. וכן הובאו דבריו להלכה במג"א (סימן שי"ח ס"ק יח), ובתו"ש (שם ס"ק מח), ובשי"א שם. ומבואר שאף כשאין האש קטומה, אם יש היכר ל"ח שמא יחתה. ועיין במג"א (סימן רנג ס"ק לג) עמי"ש בשי"ע (שם סעיף ה) שמותר לתת פאנדיש וכיו"ב על גבי קדרת חמין בשבת העומדת על גבי האש. שכי וז"ל: דכיון שאין בו רוטב אין בו משום בישול כמי"ש (סי' שי"ח סעיף טו), "ומשום חיתוי נמי ליכא למיגור, שאין דרך בישול בכך, לפי שהקדרה מפסקת". עכ"ל. וכ"כ התו"ש (שם ס"ק מב). ולכאורה אינו מובן למה לא יחתה משום שאין דרך בישול בכך, אולם נראה שכוונת תמגי"א שכיון שלא הותר לו לתת הפאנדיש על גבי האש ממש רק על גבי קדרה שעל גבי האש שאין זו דרך בישול בימות החול, אי"כ יש לו היכר ששבת היום ולא יבוא לחתות וכמשי"ל בשם הרא"ש. וכך מתבאר מדברי הלבושי שרד (סי' שי"ח במג"א ס"ק כו). וכל שכן בני"ד שעשה את ההיכר בידיים שיש להתיר ואין לחוש שיבוא להגביה את להבת האש. וכן מצאתי בספר תשב"ץ קטן (סי' כז) שכי שמהר"ם מרוטנבורג התיר להניח בשבת לכתחילה על גבי התנור תבשיל יבש, אם יש דפין על התנור "דאיכא היכרא" והו"ל ככירה גרו"ק. ע"ש. וכ"כ הכלבו (סי' לא) בשם מהר"ם. וכן עשה מעשה הגאון מהר"י"ל והניח קדרה על גבי תנור בשבת כשהיה דף על גבי התנור. וכמבואר בדרשות מהר"י"ל (הלכות שבת, עמוד נו). והובא להלכה במג"א (סימן רנג ס"ק לא). וכ"כ עוד המג"א בכללי שהייה והטמנה (בסס"י רנט). וכ"פ האי"ר (שם

ג. איש
ש"י
שפת
טור
יסוי
ז"ט
את
דרה
דרך
ז"ד.
ארץ
פוט
נחת
אם
תוך
נ על
את
דזה
הנה
וחול
דרה
לז.
נים
כ"כ
מיד
ו על
וש
ננין
בה,
עליו
זתני
ע"כ.
גז

שמותר. 4 ומ"מ מצד הדין מספיק לכסות את להבת האש בכיסוי פח. 5 וכן אפשר להקל בכיסוי הכפתורים או בהוצאתם מהכיריים בלא לכסות את להבת האש, 6

מ י מ נ ו ח ת

סייק לא, והתוי"ש (שם סייק מ), ובשיע הגרי"ז (שם סעיף כו), ובבאה"ט (שם סייק כו), ובמשנ"ב (שם סייק פא). וכ"כ בשו"ת זרע אמת חלק ג' (סימן כו). וכ"כ בספר שם חדש והובא בארץ חיים סתהון (סי' שיח). וכן ראיתי להגאון מופה"ד הגרעי"י שליט"א בשו"ת יביע אומר חלק ו' (חאו"ח סימן לב) שכתב בפשיטות דאם נתן ט"ס של מתכת על גבי להבת האש חשיב כגרו"ק, ותמה ע"ד החו"א, דשאני כסיו הכירה בזמנם שהיה דרכן לבשל על גביו. ושכ"כ בשו"ת שבט הלוי (חאו"ח סי' צא) ובספר תולדות זאב ח"ב (דקצ"ב טע"ב) לתמוה ע"ד החו"א. ושכן פסקו בספר שם חדש ובשו"ת מהר"ם מבריסק ח"ב (סי' עו) ועוד גדולים. ע"ש. וכנייל עיקר. ובפרט שבכיריים של גז ובפתיליה של נפט אין האש דועכת מעצמה כמו בגחלים, ואין לחוש כל כך שיבוא להגביה השלהבת, כמו שלא חששו שיבוא להוסיף קש וגבבא כשמסיקה בקש ובגבבא, משום שלא חששו אלא שיחתה את האש הדועכת אבל אם האש אינה דועכת לא חששו שמא יבוא להגדילה ע"י הוספת עצים. וכ"כ סברא זו בשו"ת יביע אומר הני"ל (אות ה) בשם הגאון ר' גרשון הלוי הורביץ ז"ל. וקצת סיוע לזה ממי"ש המשנ"ב בבאה"ל (סימן רנג סי"א) בדי"ה אפילו, גבי הוסקה בקש ובגבבא שמותר להשהות עליה, שאף בשעה שבער ליכא למיחש לחיתוי. ע"ש. ואעי"פ שלהלכה אנו חוששים למי"ש הפנים מאירות ח"א (ססי"י פד) גבי פתיליה של ספירט שכיון שכשממרט בספירט

השלהבת עולה ביותר, יש לחוש שיבוא למרט, אעי"פ שהספירט דולק ואינו דועך כגחלים. ע"ש. וצריך לומר שכל שיש חשש באש שלפניו שיבוא להגדילה בלא סיוע מבחוץ, חיישינן שיעשה כן. וא"כ גם בני"ד יש לחוש שיגדיל את להבת האש על ידי סיבוב הכפתורים שלפניו. מ"מ כשנותן כסיו פח וכיו"ב על גבי להבת האש, ויש לו היכר בזה ששבת היום, אין לחוש יותר בזה.

4 שבאופן זה יש לו היכר בגוף הדבר שאנו חוששים שיבוא ליגע בו ולסובבו, ובראי שלא יבוא לסובב הכפתור כשימצא אותו מכוסה, וכל שכן שאם מוציאו לגמרי בערב שבת, אין לחוש שיבוא בשבת להכניסו למקומו ולסובבו כדי להגדיל להבת האש. ועיין כו"כ בבאה"ל (רסי"י ערה).

5 ואין צריך גם לכסות הכפתורים, דבכיסוי של פח לבד כבר יש היכר וכנייל. ואמנם בשו"ת אגרות משה (חאו"ח סי' צג) גבי תנור של גז העלה שיש להחמיר לכסות את להבת האש בכיסוי פח וגם לכסות הכפתורים, ובשעת הדחק יש להקל בכיסוי האש לבד. ע"כ. אולם לפע"ד אינו מוכרח, ובכיסוי האש לבד אפשר להקל.

6 ביוז שגם בזה יש לו היכר ולא יבוא להגדיל להבת האש, ואעי"פ שהאש גלויה לגמרי, מ"מ כשיש היכר א"צ שתהיה האש מכוסה וכמי"ש בהערה 3 בשם הרא"ש בדין מניח כנגד המדורה.

אלא שלכתחילה נכון יותר לכסות אה ב. יש מתירים להעמיד בערב אפילו אם לא כיסו את להבת האש ו יהיה מבושל לפחות חצי כישול⁸

מ י מ ו ח ת
ואמנם ראיתי בשו"ת אגרות משה (חאו"ח סי' צג) שדן בנוגע לתנור של גז שיש בו להבות אש אם מותר להשהות בו תבשיל מע"ש. וכ"כ דכשעושה היכר כגון שמכסה את האש ע"י אובטס או חתיכת פח וכדומה שפיר דמי להשהות מע"ש גם בתנור, משום שיש לו היכר הוואיל ואין דרך לעשות כן בימות החול. וסיים. ויש להחמיר לכסות גם הכפתורים, ויש להקל בשעת הדחק בכיסוי האש בלבד. אבל כסיו הכפתורים לבד לא מהני, שהעיקר הוא שצריך להראות שדעתו להפחית האש, וזה נראה יותר בכיסוי האש ממש. עכתי"ד. אולם במחכ"ת דבריו תמוהים, דדוקא בגריפה וקטימה שההיתר הוא מצד גילוי דעתו שאינו חפץ בהבערת האש, צריך שיעשה מעשה באש עצמה ויפחית את עצמת האש. שע"ז מגלה בדעתו שאינו חפץ בריבוי האש. אבל כשעושה היכר שמזכיר לו ששבת היום, א"צ כלל שיגלה בדעתו שרוצה בהפחתת האש. דהיכר לאו משום גילוי דעתו, מתיר. והא קמ"ל הרא"ש שביאר דל"ח לחיתוי כשנותן סמוך למדורה, כיון דאית ליה היכרא וכמי"ש בהערה 3, אעי"פ שאינו עושה שום מעשה באש שיראה שכוונתו להפחית את עצמת האש. וברור. ועי"ע במי"ש בס"ד בשו"ת תפלה למשה ח"א (סימן ב). וכן ראיתי קצת בשו"ת שבט הלוי ח"ג (סימן מט) שכי' שאם הכפתורים מכוסים לכאורה סגי, שאין לחוש שיבוא לסובבם וגם איכא היכרא. ואף שסיים שלמעשה אינו מתיר בכפתורים

להבת האש בכיסוי פח.⁵ וכן
ז מהכוריים בלא לכסות את

אלא שלכתחילה נכון יותר לכסות את להבת האש.⁷

7 כ. יש מתירים להעמיד בערב שבת תבשיל על גבי כיריים של גז
אפילו אם לא כיסו את להבת האש או את הכפתורים, בתנאי שהתבשיל
יהיה מבושל לפחות חצי בישול⁸

מ י מ נ ו ח ו ת

מכוסים אם האש מגולה. ע"ש. מ"מ לפע"ד
המיקילים בזה י"ל ע"מ שיסמוכו, בפרט
שהמנהג כדעת הפוסקים כחנניה דלא בעי כיסוי
כלל.

ואמנם ראיתי בשו"ת אגרות משה (חאו"ח סי'
צג) שדן בנוגע לתנור של גז שיש בו להבות אש
אם מותר להשהות בו תבשיל מע"ש. וכי
דכשעושה היכר כגון שמכסה את האש ע"י
אזבסט או חתיכת פח וכדומה שפיר דמי להשהות
מע"ש גם בתנור, משום שיש לו היכר הואיל
ואין דרך לעשות כן בימות החול. וסיים: ויש
להחמיר לכסות גם הכפתורים, ויש להקל בשעת
הדחק בכיסוי האש בלבד. אבל כיסוי הכפתורים
לבד לא מהני, שהעיקר הוא שצריך להראות
שדעתו להפחית האש, וזה נראה יותר בכיסוי
האש ממש. עכ"ל. אולם במחכ"ת דבריו
תמוהים, דדוקא בגריפה וקטימה שההיתר הוא
מצד גילוי דעתו שאינו חפץ בהצרת האש, צריך

ז שבשמכסה את האש איכא תרת"י לטיבותא, א.
שיש לו היכר בזה שהיום שבת. ב. שמפחית
עצמת האש קצת ולא גרע מקטם וכמש"ל בהערה
3, והו"ל כגילה דעתו שאינו חפץ בעצמת האש
וכמש"ל. ולכן זה עדיף מיהא מכיסוי הכפתורים
לחד. וכן נוהגים העולם, וכן נכון לעשות.

7 8 בגמ' (שבת כ, לו:) מבואר שלדעת חנניה כל
→ תבשיל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי (פירוש,

כמאכל של ליסטים אחד שהיה מבשל תבשיליו
פחות מכדי צרכם) מותר להשהותו על גבי כירה
שאינה גרו"ק. ורש"י (שם) כ"י שהוא שליש
בישולו, וכ"כ הטור (סימן רנג), ורי"ו (נתיב יב
חלק ג). והאליה רבה (סימן רנג ס"ק טו) כתב,
שכן דעת המגיד משנה, ורבינו עובדיה, והרי"א,
והגה"מ, והצדה לדרך, ושכן פסק להלכה
מהרש"ל בביאורו לסמ"ג. ע"ש. אולם מדברי
הרמב"ם (פ"ט מה"ל שבת הל' ה) מתבאר
שמאכל בן דרוסאי היה מבושל ר. בישולו.
וכ"כ המגיד משנה שם בדעת הרמב"ם. וכ"כ
בב"י (סי' רנג), וכ"פ בש"ע (סימן רנד סעיף ב).
ואע"פ שבש"ע יו"ד (סימן קיג סעיף ח) פסק

שיעשה מעשה באש עצמה ויפחית את עצמת
האש. שע"ז מגלה בדעתו שאינו חפץ בריבוי
האש. אבל כשעושה היכר שמוכיר לו ששבת
היום, אי"צ כלל שיגלה בדעתו שרוצה בהפחתת
האש. דהיכר לאו משום גילוי דעתו, מתיר. והא
קמן הרא"ש שביאר דליח לחיתוי כשנתן סמוך
למדורה, כיון דאית ליה היכרא וכמ"ש בהערה 3,
אע"פ שאינו עושה שום מעשה באש שיראה
שכוונתו להפחית את עצמת האש. וברור. וע"ע
במ"ש בס"ד בשו"ת תפלה למשה ח"א (סימן ב).
וכן ראיתי כעת בשו"ת שבט הלוי ח"ג (סימן
מט) שכי שאם הכפתורים מכוסים לכאורה סגי,
שאין לחוש שיבוא לסובבם וגם איכא היכרא.
ואף שסיים שלמעשה אינו מתיר בכפתורים

ז עולה ביותר, יש לחוש שיבוא למרס,
הספירט דולק ואינו דועך כגחלים. ע"ש.
ומר שכל שיש חשש באש שלפניו שיבוא
; בלא סיוע מבחוץ, חיישינן שיעשה כן.
בני"ד יש לחוש שיגדיל את להבת האש
זיבוב הכפתורים שלפניו. מ"מ כשנתן
ח וכיו"ב על גבי להבת האש, ויש לו
ז ששבת היום, אין לחוש יותר בזה.

זמן זה יש לו היכר בגוף הדבר שאנו
שיבוא ליגע בו ולסובבו, ובודאי שלא
ובב הכפתור כשימצא אותו מכוסה, וכל
ס מוציאו לגמרי בערב שבת, אין לחוש
:שבת להכניסו למקומו ולסובבו כדי
להבת האש. ועיין כיו"ב בבאה"ל (רס"י

רי"ך גם לכסות הכפתורים, דבכיסוי של
כבר יש היכר וכני"ל. ואמנם בשו"ת
שה (חאו"ח סי' צג) גבי תנור של גז
יש להחמיר לכסות את להבת האש
ח וגם לכסות הכפתורים, ובשעת הדחק
! בכיסוי האש לבד. ע"כ. אולם לפע"ד
ח, ובכיסוי האש לבד אפשר להקל.

גם בזה יש לו היכר ולא יבוא להגדיל
אש, ואע"פ שהאש גלויה לגמרי, מ"מ
כר אי"צ שתהיה האש מכוסה וכמ"ש
בשם הרא"ש בדין מניח כנגד המדורה.

שראוי לאכילה ע"י הרחק. ולהלכה העיקר להחמיר בזה כמו שכתוב

מ י מ נ ו ח ו ת

ששיעור מאכל בן דרוסאי הוא שליש בישולו. יש לומר דבהלכות שבת החמיר בזה מרן משום שהדבר נוגע לאיסור סקילה. וכ"כ היד אהרן (סימן רנג בהגב"י), והמג"א (סימן רנד ס"ק ח), ועוד אחרונים. ולדינא העלו האחרונים דנקטינן כמרן ז"ל לענין לכתחילה שצריך שיהיה מבושל חצי בישולו. ובדיעבד יש להתיר התבשיל אם נתבשל שליש בישולו מבע"י. וכן בשעת הדחק אפשר להקל לדעה זו אף לכתחילה להשהות תבשיל שנתבשל שליש בישולו על גבי כיריים שאינם מכוסות. וכ"כ המשגיב (סימן רנג ס"ק לח) והכה"ח (אות כח) בשם האחרונים. ועיין בחזון איש (חאו"ח סי' לו אות ו) שכן צריך לשער בזמן הבישול. אם מתבשל כל צרכו בשתי שעות, ארבעים רגעים הם שליש בישולו. (ושעה א' היא חצי בישולו). ונראים הדברים שעד שהמים מגיעים ליד סולדת אינו מחשבון הבישול, והתחלת הבישול הוא משעה שהיד סולדת. עכ"ל. ומ"מ אם רואה בעיניו שבשעור זה אינו ראוי לאכילה עדיין יש להחמיר עד שיהיה במציאות ראוי לאכילה ע"י הדחק. ועיין בכה"ח (סוף אות כח).

9 בן פסק רש"י (שבת לו:) ושכן המנהג. וכן פסקו התוס' (שם) ד"ה רב ששת (ומ"ש שכי"פ רבינו חננאל, עיין מ"ש ע"ז בס"ד בספרי שו"ת תפלה למשה ח"א (סימן א אות ב) שאינו מוכרח. ע"ש). וכן פסק רב שרירא גאון ז"ל, וכמ"ש בספר העתים (הלי ע"ש סימן י"ז) וברא"ש (רי"פ כירה). וכ"פ רב האי גאון ז"ל וכמ"ש בחידושי הרשב"א והריטב"א (שבת לח.). וכ"ד רב צדוק גאון ז"ל וכמ"ש הראב"ן (סי' שלח). וכ"פ

בסה"ת (סי' רלא), ובספר יראים השלם (סי' רעד), ובסמ"ג (לאוין טט) ובסמ"ק (סי' רפב), וברוקח (סימן צ), ובשבה"ל (סי' נו), וכ"פ הרשב"א והר"ן והרי"א (שבת לו:) ושכן המנהג. וכן פסק הרי"ד בספר המכריע (סי' כב), והראב"ן (סימן שלח), והמרדכי (פרק כירה) והגה"מ (רי"פ מהלי שבת אות ב) ועוד. והרא"ש בפסקיו (רי"פ כירה) כי שר"י אלברצלוני ז"ל כתב שפירוש הרי"ף (שפוסק כחכמים) הוא המחזור שבכולן, ורבינו יונה השיב על כל ראיות הר"ז"ה נגד הרי"ף. וסיים הרא"ש: ובשביל שרבו הדעות וישראל אדוקים במצות עונג שבת ולא ישמעו להחמיר, הנח להם כמנהג שנהגו ע"פ הפוסקים כחנניה. ע"כ. ועיין ברא"ש (פ"ק דשבת סי' לה) שמוכח שפוסק להלכה כחנניה. וכן מוכח עוד בפסקי הרא"ש (פרק במה-טומנים סי' ב) שהבי"ד רש"י שפוסק כחנניה, ולכן היה מתיר לתת פירות חיים סביב לקדרה אע"פ שא"א שיצולו מבע"י. ע"ש. ולא העיר עליו כלום, ומשמע שמסכים לו. וצריך לומר שכיון שהמנהג היה להקל בזה, והרבה פוסקים דעתם לפסוק כחנניה, אי"כ יש למנהג ע"מ שיסמוך וכמ"ש הרא"ש (רי"פ כירה) הנ"ל, ולכן גם בשאר מקומות סתם להקל לפי המנהג. וכ"כ הטור (סימן רנג) שהרא"ש פוסק להקל בזה. ועיין בדרישה (שם אות ח). ע"ש. וכ"פ בספר צידה לדרך (מאמר די כלל א פרק יב) וכ"פ הרמ"א בהג"ה (סימן רנג סעיף א) ושכן מנהג האשכנזים. וכ"כ הגאון מהרי"א אבן טוואה ז"ל בשו"ת חוט המשולש שבסוף שו"ת התשב"ץ (הטור השלישי סימן ח) ושכן המנהג פשוט, ומיוסד עפ"י הגאונים וזב הראשונים. ע"ש.

בסעיף הקודם.¹⁰ והנהגתו פשוט המנהג בהרבה מקום בארץ ישראל מזמן קדום. הדעות ע"י כיסוי הכפתור בחו"ל להקל בזה.¹²

10 הואיל ומרן בש"ע (סימן רנג סעי' דעת הרי"ף והרמב"ם בתחילה בן וא"כ הביא דעת הפוסקים כחנניה אומרים, ומשמע שפוסק כדעת הרי"ף כפי הכלל שסתם ויש הלכה כסתם. (ס"י רנג) שנוטה להחמיר כדע והרמב"ם. וכ"כ הרבה אחרונים וכן מ"ש בהערה 1.

11 שמלמד שכן מעידים הרא"ש ומו טוואה ז"ל וכמ"ש בהערה 9. הנה בן ליצחק הר"י (סי' עד) כי בשם מהרי"ב ז"ל בתשובה כתיי שנהגו להקל להשה כירה שאינה גרו"ק, וכנראה נתפשטו כדברי הרי"ף והרמב"ם, וסמכו העולכ רש"י והתוס' ודעימייהו וכו'. וכ"ע ע"ז ליצחק: והן אמת דאנן בכל מילי אזלינן ככל הוראותיו ומשפטיו, מ"מ בהא ל כוונתה דמרן, ואפשר שכך היה המנ בימי קדם קודם שנתפשטו הוראות מ וכמ"ש הרא"ש (רי"פ כירה). וא"כ נה ופשטיה. עכ"ל. והובא בשו"ת יביע (חאו"ח סי' לב אות ב) ובספר א (סתהון) סי' רנג וכ"ש שם הארץ חיים שו גם בצפת ת"ו. וראה עוד בכללים שבו ארץ חיים (כלל ז). ע"ש. ובאמת שכ להדיא בב"י (ס"י רנג) שהמנהג להקל.

במעוף הקודם.¹⁰ והנוהגים להקל כדעה זאת אין מוחים בידם, הואיל וכן משט המנהג בהרבה מקומות בחו"ל גם אצל עדות הספרדים, וכן המנהג בארץ ישראל מזמן קדום.¹¹ ומ"מ בזמננו שאפשר בקלות לתקן הדבר לכל הדעות ע"י כיסוי הכפתורים עכ"פ, ראוי להחמיר בזה גם לאלו שנהגו בחו"ל להקל בזה.¹²

מנוחות

שמרן ז"ל בביי כתב, שהרוצה לצאת ידי כל הדעות יניח חתיכת בשר חי בתוך הקדרה. ע"ש. וע"ע בשו"ת גת ורדים (כלל ג סימן ד) שכי שמה שנהגו להשהות על גבי כירה שאינה גרויסק, איכ"ל שלא סמכו בזה על הרמב"ם. שקרוב למאה פסקי דינים דלא עבדינן כוותיה (במצרים), ויהיה זה מכללם. כיון שיש להם לישראל שלמים וכן רבים שפוסקים כחנניה. ע"ש. ושם (בסימן ה) כי הגאון מהר"י פראגוי ז"ל דרבנן קשישאי ואנשי מעשה מחמירים בזה כדעת הרמב"ם. ע"ש. ובשו"ת ויאמר משה מאוזו (סימן ג) כי שמנהג גירבא להקל כדעת רש"י וסיעתו. ע"ש. ואמנם בשו"ת שואל ונשאל ח"א (סיי לו) כי שיש להחמיר שלא להשהות ע"ג פתיליה של נפט אם אין מכסה את האש, ושואן בזה מנהג להקל. ע"ש. אולם כבר השיב עליו בשו"ת והשיב משה הכהן (חאו"ח סיי יח) שהמנהג להקל. וכן כתב הכה"ח (סימן רנד אות כח) שהמנהג להקל כדעת היש אומרים שכתב מרן. וכ"כ בשו"ת ישכיל עבדי ח"ג (סימן י). ולכן המקילים בזה אין מוחים בידם שיש להם על מה שסמוכו. וכ"כ בשו"ת יביע אומר הנ"ל.

12 שאינו דומה לזמנם שהיו צריכים לגרוף או לקטום האש ממש, או לכסותה באיזה כיסוי של פח, וע"י היתה האש מתמעטת הרבה והתבשיל

10 הואיל ומרן בשי"ע (סימן רנג סעיף א) הביא דעת הר"י והרמב"ם בתחילה בלשון סתם ואח"כ הביא דעת הפוסקים כחנניה בלשון יש אומרים, ומשמע שפוסק כדעת הר"י והרמב"ם כפי הכלל שסתם ויש הלכה כסתם. וכ"מ בביי (ססיי רנג) שנוטה להחמיר כדעת הר"י והרמב"ם. וכ"כ הרבה אחרונים בדעת מרן וכמ"ש בהערה 1.

11 שולבד שכן מעידים הרא"ש ומהר"א אבן טוואה ז"ל וכמ"ש בהערה 9. הנה בשו"ת זכור ליצחק הריי (סיי עד) כי בשם מהר"ם בן חביב ז"ל בתשובה כתיי שנהגו להקל להשהות על גבי כירה שאינה גרויסק, וכנראה נתפשט המנהג שלא כדברי הר"י והרמב"ם, וסמכו העולם על דברי רש"י והתוס' ודעימיהו וכו'. וכי ע"ז הרב זכור ליצחק: והן אמת דאנן בכל מילי אולינן בתר מרן ככל הוראותיו ומשפטיו, מ"מ בהא לא עבדינן כוותיה דמרן, ואפשר שכך היה המנהג להקל בימי קדם קודם שנתפשטו הוראות מרן השי"ע, וכמ"ש הרא"ש (ויש כירה). וא"כ נהרא נהרא ופשטיה. עכ"ת. והובא בשו"ת יביע אומר ח"ו (חאו"ח סיי לב אות ב) ובספר ארץ חיים (סתהון) סיי רנג וכי שם הארץ חיים שכן המנהג גם בצפת ת"ו. וראה עוד בכללים שבראש ספר ארץ חיים (כלל ז). ע"ש. ובאמת שכן משמע להדיא בביי (ססיי רנג) שהמנהג להקל בזה אלא

יראים השלם (סיי ובסמ"ק (סיי רפב), הי"ל (סיי נו), וכ"פ ובת לז: ושכן המנהג. ייע (סיי כב), והראב"ן ק כירה) והגה"מ (פי"ג הרא"ש בפסקין (רי"פ ני ז"ל כתב שפירוש הוא המחזור שבכולן, ל ראיות הריזיה נגד בשביל שרבו הדעות גונג שבת ולא ישמעו שנהגו ע"פ הפוסקים ו (פי"ק דשבת סיי לה) חנניה. וכן מוכח עוד מה טומנים סיי ב) זנניה, ולכן היה מתיר לקדרה אע"פ שא"א לא העיר עליו כלום, לומר שכיון שהמנהג ופוסקים דעתם לפטוק ע"מ שיסמוך וכמ"ש יל, ולכן גם בשאר י המנהג. וכ"כ הטור זק להקל בזה. ועיין י.ש. וכ"פ בספר צידה זרק יב) וכ"פ הרמ"א י. א) ושכן מנהג הר"א אבן טוואה ז"ל בסוף שו"ת התשביץ ושכן המנהג פשוט, ב הראשונים. ע"ש.

ג. מים שרתחו בשעור מאה מעלות,¹³ מותר בערב שבת להניחם על גבי כיריים של גז אפילו אם לא כיסו את להבת האש או את הכפתורים, כתנאי שבשעה שמעמידם על גבי הכיריים לצורך שבת הם חמים לפחות בשעור שהיד סולדת בהם, (כחמשים מעלות).¹⁴ שמכיון שהם ראויים לשתייה חמה, ובשהייתן על גבי האש טעמן משתנה לרעה, אין לחוש שיבוא להגדיל את להבת האש בשבת.¹⁵ אבל אם אינם חמים בשעור שהיד סולדת בהם בשעת כניסת השבת,¹⁶ או אם הם חמים בשעור שהיד סולדת אבל לא רתחו מעולם בשעור מאה מעלות,¹⁷ וכל שכן אם הם צוננים לגמרי, אסור להעמידן בערב שבת לצורך שבת על גבי כיריים של גז.¹⁸ אלא אם כיסה את להבת האש או את הכפתורים, וכנ"ל בסעיף א.¹⁹ ולדעת

היש מתירים שבסעיף ב' מותר חמים בשעור עשרים וחמש מע ד. תבשיל שנתבשל בו משתנה לרעה, מותר בערב שבת אפילו אם לא כיסו את לו נתבשל כל צרכו ובשהייתו עני שיבוא להגדיל את להבת האש ה. המסיר תבשיל בשבת הכיריים, כתנאים הכאים: א. שלהבת האש תהיה מכוסה

מנוחת

לא היה מתבשל יפה, ולכן הקלו בזה משום מצות ענג שבת. אבל בזמנינו בכיריים של גז או בתנורי חשמל, שיש אפשרות לכסות את הכפתורים המגדילים את להבת האש, ובוה נחשבים על פי ההלכה ככירה גרויך וכמ"ש בהערה 6 בס"ד, אי"כ בודאי שנכון מאד להחמיר בזה ולצאת ידיה דעת הר"י והרמב"ם וסיעתם שפסק מרן כמותם. דו"ק.

לכ"ע לא חיישינן לחיתוי וכמבואר (בשבת לו:), וכ"פ מרן בשי"ע (סימן רנג סעיף א).

16 שבשאינם חמים בשעור שהיסי"ב דינם כתבשיל שלא נתבשל כל צרכו, שאסור להשהותו על גבי כירה שאינה גרויך לדעת חכמים. וכ"פ מרן השי"ע וכמש"ל בהערה 10.

17 לפי מה שמקפידים בזמנינו עמ"י הרופאים שלא לשתות מים חמים אי"כ רתחו בשעור מאה מעלות, אי"כ הו"ל כתבשיל שלא נתבשל כל צרכו, אפילו שהיסי"ב, דהרי אין דרך לשתותן עד שירתחו בשעור מאה מעלות. ודוק אם כבר רתחו ונצטננו מותר להשהותן אם עדיין היסי"ב.

18 שיש לחוש שיבוא להגביה את להבת האש. וכ"פ בשי"ע (סימן רנד סעיף ט).

19 עמ"ש בסעיף א' שהעיקר להלכה כדעה הראשונה, ושכן ראוי להחמיר בזמנינו שאפשר

13 עיין להלן בהערה 17.

14 שזוהו שעור שראויים לשתייה חמה, וכמ"ש בב"י (סימן שיח) שכל שנתבשלו המים בשעור שהיסי"ב הו"ל מבושלים כל צרכו. וכ"כ האחרונים שם.

15 כן מתבאר בגמ' (שבת לו:). שסתם מים חמים שנתבשלו כ"צ מצטמקים ורע להם. וכן מתבאר בתוס' (שבת לו:) ד"ה חמין, שמים חמים הוי מור"ל. ע"ש. ובדבר שמצטמק ורע לו

בקלות לכסות הכפתורים בלבד.

20 שזוהו חצי בישולם. ואע"פ שמים ר לשתותם חיים וא"כ לכאורה לא גריעי מן שדרך לאכלן חיים שדינם כתבשיל שנו כמאב"ד, וא"כ אפי' לא נתבשלו כלל יש ל לדעת המתירים להשהות תבשיל שנו כמאב"ד. מ"מ מים אינם טובים כ"כ כן חיים, ומועיל להם חימום מאד. האחרונים (בס"י רנד), עיין בכה"ת (שב ע) ובמשנ"ב (אות מ"ט) ובשעה"צ שם.

21 מרן השי"ע (סימן רנג סעיף א).

22 לענין חזרה על גבי כירה בשבת לכל ר צריך שתהיה הכירה גרופה או קטומה וכך בגמ' (שבת לו:), ובשי"ע (סימן רנג סעי ואפילו אם התבשיל נתבשל כל צרכו ומן ורע לו, וכמ"ש התוס' (שבת לו:) ד"ה אומרים, והרמב"ן והרשב"א והר"ן שכ

סימן מז'

בענין אם יש צורך לכסות כפתורי הכירה

שיעשה כהרגלו בחול, וכהא דפסק השו"ע (סי' נ"ב) שחייב אדם למשמש בכיסו בע"ש סמוך לחשיכה.

בשו"ת אור לציון (ח"ב פי"ו הלכה ב) פסק דהנותן מכסה פח ע"ג האש, אין צריך גם לכסות או להסיר את כפתורי הגז, ועל כל פנים אין די בהסרת הכפתורים לבד להחשיבה כגרופה וקטומה, וצריך לכסות את האש בכיסוי. וביאר דהטעם שלא מהני כיסוי הכפתורים לבד, הוא משום דלא מצינו בחז"ל אופנים למנוע חשש שמא יחתה אלא רק ע"י גוף במקום האש, ואין לנו לחדש היום אופנים חדשים. ומתוך דבריו משמע שלא צריכים כלל לכסות הכפתורים, דלא כהאג"מ והפני משה שהחמירו בזה.

ובספר מאור השבת (ח"ב עמ' תרכ"ח) כתב שכמו כן היא שיטת הגרוז"א זצ"ל, והגרי"י פישר זצ"ל.

ומצאנו שיטה שלישית ברין זה והוא בשו"ת באר משה (ח"ו קונטרס עלעקטריק ח"ב סי' ג'), שכתב דבודאי שצריך לכסות הכפתורים של התנור או להסיר הכפתור אם אפשר, והגם שבכיסוי

מאחר שטעם הצורך של נתינת הפח בכירה, הוא כדי שלא יבוא לחתות, אי"כ בכירות דידן שיש כפתורים לצד הכירה שעל ידיהם מגדילין ומקטינין את הלהבה, האם יש חיוב לכסות אותם כפתורים, והאם מספיק לכסות רק הכפתורים בלי לכסות את הלהבה האש.

דהנה בשו"ת אג"מ (ח"א סי' צ"ג) מבואר דמצד הדין אין שום חיוב לכסות גם הכפתורים, כיון דבכיסוי הבלעך יש מספיק היכר שאין דעתו לחתות ולהגדיל האש, מ"מ נכון להחמיר ולכסות גם הכפתורים כדי שהיכר יהיה גם במקום החיתוי, דהרי בזמן הגמ' מצינו שהחשש היה במקום החיתוי. אבל פשוט דלא מהני רק לכסות הכפתורים, כיון דבעינן גילוי דעת שרוצה להפחית החום וזה רק ע"י הפח, ולכן בודאי דבעינן לכסות האש ע"י הבלעך, ונכון גם להחמיר ולכסות גם הכפתורים.

וכן מבואר בספר פני שבת (סימן א' אות י"ד) בשם הרה"ג ר' אפרים פישל, דמעיקר הדין מספיק בכיסוי האש ע"י הפח, אבל נכון להחמיר ולכסות גם הכפתורים, כיון שדרך הוא בימות החול להדליק האש ע"י הכפתורים, וחיישינן

ברין גריפה וקטימה ע"י נייר כסף

אמנם בשבות יצחק (עמ' צו') כתב סברא נוספת לאסור כיסוי ע"י נייר כסף, והוא דמאחר שהוא דק לא מהני משום שאין ניכר בו צינון, וכ"פ הגרי"ש אלישיב שליט"א דלא שרינן כיסוי ע"י נייר כסף אלא א"כ הוא עבה שיצנן חומה מעט, ולכאוי זה דלא כמו שהבינו הפוסקים דלעיל, ואפשר דגם הוא מודה דסגי בצינון חום מעט, אלא שלדעתו כיסוי נייר כסף לא מצנן כלל.

ונמצאו ג' סברות מדוע לא נתייר כיסוי הכירה ע"י נייר כסף דק, חדא משום שאינו ממעט החום, ועוד דמאחר שיש מניחים נייר אלומיניום לשמור על גינן הכירה והפלטת לא-מינכר-שנתנו לשם מיעוט החום, ועוד משום שבנייר כסף דק, מצוי הוא שיבוא לשרוף וגם ליקרע.

הרה"ג ר' יעקב מילר שליט"א

ספר אור הלבנה

ב"י שג"י חצר וואלמא נשג

הפלטתה נעשה היכר, מ"מ כיסוי הפלטה בלי כיסוי הכפתורים הוי כאילו כיסה ג' רביעי מכל מה שצריך לכסות האש ולא כולו דלא מהני ולא סגי, וכבר דרשתי ברבים והרבה טועים בדבר שאין מכסים אלא האש ולא הכורג, והוא טעות בחסרון ידיעה.

ויוצא לנו ג' שיטות בדבר, לדעת האג"מ והגאון ר' אפרים פישל, מעיקר הדין סגי בכיסוי במקום האש בלבד, ומ"מ יש להחמיר גם לכסות הכפתורים, לפי האול"צ הגרשז"א זצ"ל והגרי"י פישר זצ"ל אין צורך לזה, ולדעת הבאר משה יש חיוב, והצד השווה שבניהם הוא שלכו"ע לא סגי לכסות רק הכפתורים כיון שצריכים מעשה בגוף האש. וכ"פ הגרי"ש אלישיב שליט"א (הוכח דעתו בשבות יצחק עמ' כא' אות ד').

וכמו כן פסק בשו"ת שבט הלוי (ח"ג טו"ס מ"ט) וז"ל דהעיקר שיהיו הגלגלים או הכפתורים מכוסים, דזה ככסוי וגם איכא היכרא, מ"מ למעשה אין אנו מתירים בכפתורים מכוסים אם האש מגולה, ומ"מ אם מכוסה לגמרי אלא שיש חורים שנראה האש, והכפתורים מכוסים כהיכרא, לא ידעתי שום איסור ע"כ. ומבואר מדבריו דאין מתירים לכסות הכפתורים בלבד.

אמנם בספר הלכות שבת (מהר"ג אייר, אופה הערה ת"ח) כתב וז"ל שמעתי

בשם מו"ר הגר"א קוטלר זצ"ל דבתנורים דידן, אף דטוב שגם האש יהיה מכוסה בכלעך, העיקר הוא בכיסוי הכפתורים, ובדיעבד או במקום שקשה לכסות האש, כגון באיזה תנורי חשמל, בכיסוי הכפתורים לבד מהני עכ"ל.

ושוב מצאתי שכמו כן פסק בשו"ת מנוחת אהבה (ח"א פ"ג סעי' א') דמצד הדין מספיק לכסות את להבת האש בכיסוי הפח, וכן אפשר להקל בכיסוי הכפתורים או בהוצאתם מהכיריים בלא לכסות את להבת האש. ופירש (שם הערה 6) דטעמו הוא משום דבזה גם יש לו היכר שלא יבוא להגריל האש, ואע"פ שהאש גלויה, מ"מ כשיש היכר א"צ שתהיה האש מכוסה, והביא ראיה מדברי הרא"ש (פ"ג ס"י י') שכתב דמביא אדם קיתון של מים ומניחה בשבת כנגד המדורה, ולא חיישינן שיחתה דמאחר שהצריכוהו להרחיק מן המדורה אית ליה היכרא, ומבואר דאפי' שהאש היא גלויה שרי אם יש לו איזה היכר, וא"כ הכ"נ בכיסוי הכפתורים שרי הגם שהאש היא גלויה לגמרי.

אבל לענ"ד יש לדחות ראיה זו, דהרי אפי' אם נאמר שלא צריכים מעשה קלקול בגוף האש, מ"מ פשוט הוא שצריכים מעשה צינון שיהיה מורגש כלפי התבשיל, דהיינו להרחיק התבשיל מהאש ועי"ז יהיה לו להיכר שלא ניחא

ליה כ"כ חום האש, ומשום הכי שרי סמיכה בכירה אינה גו"ק, כי עשה מעשה צינון כלפי התבשיל, אבל פשוט שלא מהני לעשות סתם היכר ככתיבת נייר וכדו' מבלי לקלקל האש או לצנן החום כלפי התבשיל, וא"כ מה שכתב הרא"ש

דשרי כנגד המדורה אפי' שהאש היא
 גלויה, התם שאני דסו"ס יש מעשה צינן
 כלפי התבשיל, אבל לשהות ע"ג כירה
 אינה גו"ק ורק כיסה הכפתורים, בזה
 ליכא לא קלקול באש ולא צינן כלפי
 התבשיל, ומה"ת דשרי.

ליה כ"כ חום האש, ומשום הכי שרי
 סמיכה בכירה אינה גו"ק, כי עשה מעשה
 צינן כלפי התבשיל, אבל פשוט שלא
 מהני לעשות סתם היכר ככתיבת נייר
 וכדו' מבלי לקלקל האש או לצנן החום
 כלפי התבשיל, וא"כ מה שכתב הרא"ש

זות כפתורי הכירה

וטלד זצ"ל דבתנורים
 ז האש יהיה מכוסה
 ז בכיסוי הכפתורים,
 שקשה לכסות האש,
 ז חשמל, בכיסוי
 - מהני עכ"ל.

זו כן פסק בשו"ת
 ז (ח"א פ"ג סעי' א')
 לכסות את להבת
 וכן אפשר להקל
 בהוצאתם מהכיריים
 ז האש. ופירש (שם)
 משום דבזה גם יש
 הגדיל האש, ואע"פ
 כשיש היכר א"צ
 והביא ראיה מדברי
 זכתב דמביא אדם
 יחה. בשבת כנגד
 ז שיחתה דמאחר
 ז מן המדורה אית
 ז אפי' שהאש היא
 איזה היכר, וא"כ
 ז שרי הגם שהאש
 לגמרי.

ז ראייה זו, דהרי
 לא צריכים מעשה
 ז"מ פשוט הוא
 ז שיהיה מורגש
 להרחיק התבשיל
 ז היכר שלא ניחא

ובראב"ד בהשגותיו פ"ח הע"ז השיג על מה שכתב הרמב"ם שם דדבדד דלאו בר גיבול חיוני חייב לא זנתות מים ולא בגיבול מה"ט, וכי הרי"א כמדומה שטעה שהוא סבר שאם נתן זהם מים וגיבול שאינו חייב משום לישה וכי ואינו כן שלא אמרו אפר לאו בר גיבול אלא שאינו מחוסר גיבול וזנתות מים לבד חייב ע"כ, הנה דעתו כדעת החוסר דקיי"ל כדחיוי דאביו, ולאו בר גיבול דחייב מיד עם נתינת מים, ודוקא לאו בר גיבול אבל בר גיבול צענון גיבול, וכי יוסף צ"ר יהודה לפי שיטת אביו.

ודעת המאירי שבה י"ח דהא דאמרין אפר לאו בר גיבול פ"י שאינו מחוסר גיבול שזנתות מים לבד הוא חייב כיון דכבר ראוי למלאכתו בזה, אבל מורסין מחוסר גיבול וא"א לגבול וע"כ נתינת מים אינו כלום ואעפ"כ אם גבול חייב, וראיתי באגלי על מלאכת לש ס"ק ט' אות ו', כי להשיג על דברי צ"ר סימן שפ"א והלח"מ שהבינו דדברי הראב"ד כהחוסר דא"כ למה פליג הראב"ד רק באפר ולא במורסין, וכן בפ"א שכתב הרמב"ם דגיבול מורסין רק מדרבנן שחק הראב"ד, ומה כי הא"ע דעת הראב"ד כהמאירי לחלק בין אפר למורסין, דאפר אינו מחוסר גיבול, ומורסין מחוסר גיבול וא"א לגבול, רק במה דס"ל להמאירי דאעפ"י כן חייב בגיבול מורסין, בזה דעת הראב"ד כהרמב"ם דכיון דא"א לגבול פטור מה"ט, והנה המאירי לדעתו מסוים שם דיש ג' חילוקים שכל שהוא בר גיבול כקמח וכיו"צ אינו חייב עד שיגבול, ומ"מ נתינת מים אסור לכתחלה מגזירה, וכל שאינו מחוסר גיבול כלל כאפר וכיו"צ וכדיו דנעשית המלאכה מיד חייב מה"ט זנתות מים, ומה שהוא מחוסר גיבול ואין גיבולו גדול כל כך מותר לכתחלה זנתות מים כגון מורסין וחול, וחייב על גיבולו.

איברא צענותי אין דברי הא"ע בהבנת הראב"ד מוכרחים, דוק נא בלשון הראב"ד שכתב שהוא סובר שאם נתן זהם מים וגבול שאינו חייב, ואם כי השגתו של הראב"ד רק על דין אפר, ומודה נ"י להרמב"ם דדין מורסין, א"כ למה פתח הראב"ד ז"ל בלשון רבים שאם נתן זהם וכי דמשמע דאכולא צבא דאפר וחול הגם ומורסין משיג, דלמה אינו מחייב עכ"פ בגיבול, וזהו דנקט הרי"א בלשונו שאם נתן זהם מים וגיבול, ומה דסיים באפר היינו משום דמסוגיא דאפר מוכח דאין הפ"י לאו בר גיבול דלא חייב על גיבול כלל, אלא דלא לריק גיבול ומנתינת מים הוא דחייב, דהא אפר צסוגין דומיא דשריית דיו דהגידון לחייב זנתות מים מה"ט משום דלאו בר גיבול, ומה יולא דגם לשון לאו בר גיבול צסוגיא דדף קנ"ה ע"כ לענין מורסין כנ"ל, דאינו מחוסר גיבול ונתינת מים לבד חייב, ואף על פי כן מסקינן לענין מורסין דצענון גיבול אס כן ע"כ

מנמטה, א"כ העיקר שיהיו הגלגלים או הכפתורים מכוסים דאם ככסוי וגם איכה הכירה מ"מ למעשה אין לנו מחירים בכפתורים מכוסים אס האש מגולה, מ"מ אס מכוסה לגמרי אלא שיש חורים שנראה האש, והכפתורים מכוסים צהכירה כנ"ל, לא ידעתו שום איסור.

והיות כי הדברים פשוטים אסויים — הרינו דושי"ת צאהבה וצלו"ח

מלפא ליטועת ה'.

סימן נ

במלאכת לש וצובע

בלישת קמח — אפר — ומורסין, בדברי בני אר"ה סימן שפ"א, בשיטת הרמב"ם דעושה עין צבע חייב משום צובע, בדין צובע בעשיית דיו, אם לרבי דחייב זנתות מים לבד בעינין עכ"פ תערובת ובדברי המור והיראים בזה, אם נתינת מים בלא לישה דומה לעקירה בלא הנחה או אינו כלל תחילת מלאכה, אם הלכה לרבי חייב גם אלישה אחרי נתינת מים ובדברי המ"ב סימן שפ"א בזה.

מלאכת לש

א) שבת י"ז ע"כ משנתינו אין שורין דיו וסמנים וכרשינין אלא כדי שיטורו מצטוד יום דברי צ"ש וצ"ה מחירין, ובגמ' מאן חנא דנתינת מים לדיו זו היא שרייתן א"ר יוסף רבי היא דחניא אחד נתן את הקמח וא' נתן את המים האחרון חייב דברי רבי ר' יוסף צ"ר יהודה אומר אינו חייב עד שיגבול א"ל אביו ודילמא עד כאן לא קאמר ר' יוסף אלא צקמח דבר גיבול אבל דיו דלאו בר גיבול אימא לחייב לא קפ"ד וכי. והנה לאוקומתא דר' יוסף סתם משנתינו כרבי, ולאביו יחכן משנתינו גם לר' יוסף בן יהודה, ולקמן קנ"ה ע"כ צמנתינו דנותנים מים למורסין אסויים דסתם משנתינו שם כר' יוסף צ"ר יהודה דנתינת מים לאו היינו גיבול, דאלו לרבי גם במורסין אסור ליתן כדעתו, וא"כ לאוקומתא דר' יוסף פליגי כן סתמא דידן אסתמא דפרק אחרון דהבי כרבי והתם כר' יוסף צ"ר יהודה, והיינו טעמא דרבותיו צעה"ט ועמם כרבה מן הראשונים דמקיימו דיתוי דאביו דדדיו דלאו בר גיבול גם ר' יוסף מודה דחייב מיד עם נתינת מים, ומה דמסקינן לקמן במורסין דלאו בר גיבול דגם זהם חולק ר' יוסף במורסין דוקא דהם בר גיבול יותר מדיו, והכרוחתי בזה לקיים צ' סתמו משניות כר' יוסף צ"ר יהודה והכי הילכתא.